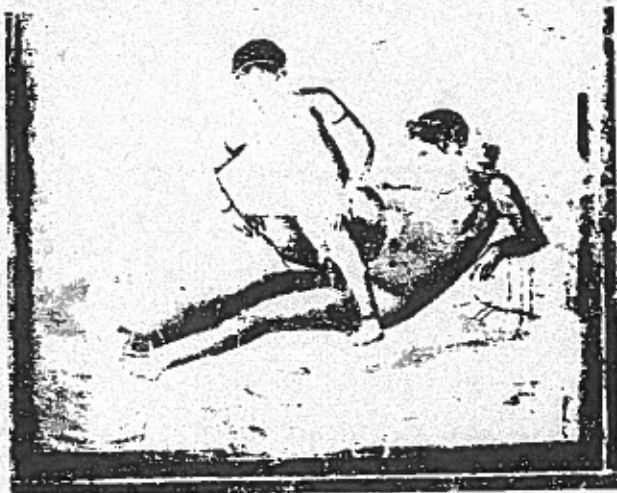
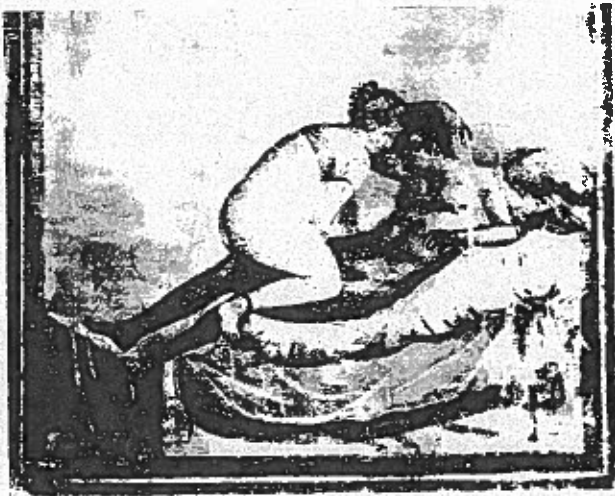

SEKSUALVIDENSKABENS UDVIKLING

WILLY THRYSSØE

FILOSOFI OG VIDENSKABSTEORI PÅ
ROSkilde UNIVERSITETSCENTER

3. Række: Preprints og reprints

1998 Nr. 4

Pompejanske vagnulcrier.

**SEKSUALVIDENSKABENS
UDVIKLING**

WILLY THRYSSØE

Indhold:

	Forord	
1.	Indledning	
2.	Rids af seksualvidenskabens historie.....	1
2.1	Antikken.....	1
2.2	Middelalder.....	5
2.3	Rationalisme og Oplysning.....	10
2.4	Romantik.....	16
2.5	Postivisme.....	20
3.	Seksualvidenskabens konstituering.....	23
4.	Sexologien.....	39
	Litteraturliste.....	47

Forord

Teksten her er tænkt som grundlag for det historiske kapitel i den afhandling om seksualitet, jeg har arbejdet på i mange år. Afhandlingen omfatter følgende kapitler:

1. Indledning
2. Historie
3. Ontologi
4. Reaktionsforløb
5. Parringskilder
6. Drifter og Affekter
7. Ontogenese og Fylogenese
8. Hjernemekanismer
9. Diskussion og Konklusion.

Kapitlerne 4 - 8 som er afhandlingens egentlige korpus er uarbejdede men skønnes ikke egnede til offentliggørelse i denne skriftserie, da de helt overvejende er biologisk - eksperimentalpsykologisk funderede. Grundlaget for kapitel 3 derimod vil fremkomme i denne serie.

R.U.C. dec. 98

1. Indledning

Man kan legitimere det at beskæftige sig med videnskabshistorie på forskellig måde. Men der er rimeligvis to hovedformer: At finde noget man kan bruge eller at afdække nogle produktionsomstændigheder.

I første tilfælde antager man, at videnskaben ikke nødvendigvis udvikler sig mod større og større erkendelse. Megen anvendelig viden har måttet skrottes ved overgang til nye paradigmer og er blevet efterladt i grøften. Og at trække det op kan evt. bringe os videre her og nu.

I andet tilfælde søger man at forstå og forklare udviklingen inden for fx. kernefysik eller gastronomi ud fra nogle forudsætninger af filosofisk, teknologisk eller personlighedsmæssig art.

Det er klart den første form der her lægges til grund. En traditionel idehistorisk synsvinkel anlægges ikke - og en virkningshistorisk synsvinkel kun sporadisk.

I forhold til videnskabshistorie kræver filosofihistorie ikke legitimation. Filosofi beskæftiger sig med 'evige' spørgsmål som i det store perspektiv ikke er underlagt akkumulation. Man kan således godt idag være Spinozist - men ikke Newtonist.

I teksten her lægges der særligt vægt på slutningen af 1800 - tallet: Darwin, Freud, Hackel, Jackson m.f. og deres forudsætninger i antikken og middelalderen. Det er de sidst 'store teorier'!

I vort århundrede er udviklingen gået mod stadig mere viden på stadig mindre områder, hvilket har undermineret de store gamle teorier uden nogle nye er sat i stedet.

Den eksplosive udvikling i detaljviden inden for fx. deldiscipliner under indokrinologi er der imidlertid ikke redegjort for i denne tekst og heller ikke den videre udvikling af helt centrale teorier som fx. neotoniteorien. Det forekommer mest hensigtsmæssigt at indpasse aspekter af denne viden i kap. 4 - 8.

I stedet afsluttes med en kritisk behandling af vort århundredes såkaldte 'sexologi'.

2 Rids af seksualvidenskabens historie

Afhandlingen er centreret omkring seksualitet. Angst/aggression, sult m.v. spiller en sekundær rolle. Men inden jeg beskriver seksualvidenskabens konstituering hos Freud, Ellis, Moll m.f., vil det være hensigtsmæssigt, at skitsere seksualvidenskabens udvikling - om ikke andet for at sætte det teoretiske grundlag i perspektiv og undersøge, hvad der i antikken og middelalderen er at bygge på til konstruktion af en moderne seksualvidenskab.

2.1. Antikken

Både filosofi og videnskab har altid interesseret sig for seksualitet. Nogle af de ældste medicinske optegnelser fra Mesopotamien drejer sig om impotens (Bullough (89) p 247), og for antikkens læger og filosoffer er seksuel aktivitet naturlig og nødvendig.

For at fastholde et godt helbred er passende mængder af motion, mad, drikke, søvn og sex nødvendig. Hvor mange gange pr. måned man bør have samleje og på hvilke tidspunkter af døgnet afhænger af alder, årstid, om man har en fugtig el. tør konstitution m.v. (Foucault (85) p 110) Overdreven seksuel aktivitet bør undgås ligesom overdreven fødeindtagelse og intensiv fysisk træning. Det gælder om at være moderat og finde en balance, der iøvrigt kan justeres gennem kolde/varme bade, massage m.v.

Afholdenhed i seksuel henseende er årsag til en række sygdomme. Platon anfører i forlængelse af gammel ægyptisk tradition, at hvis livmoderens funktion forbliver uudnyttet i for lang tid efter puberteten, frustrerer dens ønske om at producere børn, og så bliver den urolig, vandrer rundt i kroppen og blokerer forskellige vitale funktioner (Platon p 249f). Galen kunne dog allerede i det 2. århundrede afvise teorien om den vandrende livmoder men fastholdt, at den eneste løsning på mange kvindesygdomme var samleje og graviditet. Han mente, at ovarierne (kvindens testikler) indeholdt et sekret der kunne sammenlignes med den mandlige sæd, (Galen (a) p.87 og p.147) og som - hvis det ikke blev udladt ved samleje - ophobedes, indficerede blodet og førte til nervøse forstyrrelser som fx. hysteri. (Elsässer p6 f) Galen behandlede nogle af sine patienter med manipulation af kønsorganerne, hvilket førte til orgasme, udladning af det skadevoldende sekret og lindring i fysiske og psykiske symptomer (Albertus p.5).

Antikkens læger havde også blik for en sammenhæng ml. seksualitet og epilepsi. Den udbredte opfattelse: "Coitus brevis epileptica est" skulle ifølge Aulus Gellius stamme fra Hippocrates, mens andre mener de stammer fra Demokrit (Foucault (85) p.126). Det seksuelle reaktionsforløb er for Galen en særlig manifestation af det mere almene konvulsionsfænomen, der opstår ved kongestion af nerverne, som så forkortes og trækker i musklerne. I epilepsi sker der en kongestion af hjernen og en tilstopning af de kanaler, der leder mod kønsorganerne. Idet væsken prøver at undslippe opstår det epileptiske anfald (Galen (b) p. 86), og i det omfang væsken når testiklerne/ovarierne, hvor sæden iblandes, sker undslippelsen i form af orgasme. Undertiden er der derfor sædafgang under et anfald (Galen (a) p. 151), ligesom et samleje der er dårligt "timet" kan ende i et anfald.

Antikkens læger iagttog også, at natlig sædafgang stoppede når den seksuelle adfærd startede, og at hovedpine (migræne?) og konvulsioner hos især drenge stoppede når de kom i puberteten. Man diskuterede derfor, om ikke den egentlige seksuelle debut hos disse drenge burde ske så tidligt som muligt (Foucault (84)p. 120).

Hele denne opfattelse af epilepsi (og hysteri) som seksualækvivalenter var baseret på omhyggelige komparative studier. Caelius Aurelianus fandt de samme faser i det epileptiske og det orgastiske reaktionsforløb m.h.t. udvikling af spasmer, sved- og rødmereaktioner, øjenbevægelser osv. (Foucault (84) p.113). Men der var også en filosofisk overbygning. I den normale seksualitet er de kropslige og sjælelige rørelser koordinerede. Men hvis den kropslige ophidselse selvstændiggøres optræder en ren paroksysmatisk konvulsion, som synes at være det samme som epilepsi (Foucault (84) p135).

Afholdenhed fører altså til sygdom (hysteri), og en fra sjælen frisat seksualitet er sygdom (epilepsi). Ofte skelnes ikke mellem hysteri og epilepsi, men i alle tilfælde optræder sygdommen i stedet for /som erstatning for - altså som seksualækvivalent. Når samleje ordineres i terapeutisk øjemed er rationalet derfor, at hvis seksualiteten genindsættes forsvinder ækvivalenten (sygdommen). Det gælder for hysteri, epilepsi, men også for fx. aggressionsanfald (Foucault (84) p118) Mere bredt ordineres samleje imidlertid også mod mange andre sygdomme, især hos kvinder, og det bygger på den almindelige iagttagelse at:

“Hvis kvinder har samleje med mænd er deres helbred bedre end hvis de ikke har “(Hippocratis (b) p.4)

Men overalt i antikken understreges som nævnt mådeholdet. Celsus anfører i “De Medicina”, at samleje med jævne mellemrum styrker organismen og forebygger sygdomme, mens overdreven seksuel aktivitet svækker organismen (Bullough (92)p.16).

Og det hele bygger på den overordnede anskuelse, at alle fænomener har deres egen natur og kraft, og sundhed er den harmoniske balance mellem disse.

Antikkens udforskning af forholdet mellem seksualitet og reproduktion sker hovedsageligt i Aristoteles’ zoologiske skrifter. Mht. menneskets reproduktion mente Aristoteles, at mandens sæd var det afgørende. Kvinden “husede” blot mandens reproduktive kraft (Aristoteles p. 25ff). Fra Hippocrates strammede ganske vist den opfattelse, at vaginal sekretion bidrog lige så meget til fosterudviklingen som sæd, en opfattelse Galen senere støttede. (Galen (a) p.145ff). Men det blev Aristoteles’ synspunkt, der blev dominerende op gennem middelalderen, selv om spørgsmålet undertiden blev diskuteret meget voldsomt (Cadden p.117ff). Og først da Harvey i 1600-tallet påviste ægget som det centrale i al dyrisk reproduktion, blev spørgsmålet om kvindens “sæd” løst.

Lægestandens opfattelse af seksualitet er ikke helt homogen, fx. anbefaler Soranus af Ephesus afholdenhed i forbindelse med visse sygdomme (Bullough (82) p.7). Men den væsentligste skillelinie går nok mellem læger og filosoffer. Fra Pythagoras og frem er den antikke filosofi overvejende dualistisk, idet Aristoteles dog opererer med en form for psyko-fysisk enhed. Det gælder for sjælen, om at hæve sig op over kroppens indflydelse. Sex bliver derfor noget lavere, og Platon fx opererer da også med to slags kærlighed, en åndelig, højere og en kropslig, lavere. Selv hedonister, der mener at lystoplevelser er målet med vort liv, opererer med en skala fra de flygtige, sanselige til de vedvarende, åndelige (Bullough (92) p75) Epikurererne anbefalede ligefrem at undgå sex, selv om de var hedonister, mens stoikerne var mere moderate i deres bedømmelse selv, om de var antihedonister (Bullough (92) p.15, Johansen p. 547 og p. 584).

Der er således en vis modsætning i opfattelsen af seksualitet mellem

antikkens læger og filosoffer. Lægerne mente overvejende, at moderat men regelmæssig seksuel aktivitet var vigtig for sundheden. Naturen har skænket os seksualiteten, og vi må ikke kæmpe mod naturen. Når både sjælens og kroppens lyst er til stede, skal vi for ikke at blive syge hengive os til seksuel aktivitet. Men hverken krop eller sjæl må selvstændiggøres, og sjælen må om nødvendigt bringes til at adlyde kroppen (Foucault (84) p. 135)

Filosofferne tænkte også i moderation og balance mellem modsætninger, men de værdisatte disse modsætningspar: mænd bedre end kvinder, sjæl bedre end legeme. Og i den forbindelse bliver seksualitet noget lavere, dyrisk, der skal bringes under sjælelig kontrol (Foucault (85) p 86f).

2.2. Middelalder

I de første århundreder konkurrerede den spæde kristendom med andre religiøst-filosofiske retninger som gnosticisismen, der var meget seksualfjendsk og manichæismen, hvor de udvalgte skulle leve i cølibat, mens supporterne gerne måtte dyrke sex (Bullough (82) p.10) Augustin var en sådan supporter og havde et temmeligt udsvævende seksualliv, indtil han fik en kaldelse til cølibatet (Augustin p.47, 61 og 115ff). Og som kirkefader blev det Augustin, der iværksatte kristendommens opfattelse af seksualitet. Cølibat var det højeste gode. Seksuel aktivitet var i almindelighed syndigt men kunne i ægteskabet tolereres, hvis formålet var reproduktion.

Det kristne synspunkt slog imidlertid ikke igennem i lægevidenskaben, hvor Galen var og blev autoriteten. Paulus Agineta fra det 7. århundrede ordinerede således samleje mod fx. manio-depressivitet, idet det hjalp den maniske til at genvinde fornuften - og Aetio fra det 6. århundrede instruerede i sikre perioder lige før og efter menstruationen (Bullough (82) p.16)

I løbet af middelalderen opbyggede kirken et omfattende regelsystem, der skulle regulere alle aspekter af folks dagligliv, herunder det seksuelle. Centralt var de såkaldte "forsyndelser mod naturen", hvor Aguinass opererer med 4 kategorier: bestialitet (dyr-menneske kontakt), homoseksualitet, unaturlig seksualpraksis (dvs. afvigelser fra missionærstillingen) og masturbation. Bestialitet var værst, masturbation den mindst alvorlige forsyndelse og for at mindske udbredelsen af dem, måtte man i praksis tillade prostitution (Aguinas P.25)

"Forsyndelser mod naturen" optræder imidlertid ikke i den videnskabelige behandling af seksualitet i 11-1200 tallet, som foregår inden for astrologi og medicin/naturfilosofi.

Arabiske astrologiske værker blev i stort omfang importeret til Europa og oversat til latin. Og den skolastiske filosofi, der er et slags kompromis mellem Aristoteles og biblen, var ofte positivt stemt overfor astrologien, der blev opfattet som en form for naturfilosofi (Høyrup p. 242 ff).

Astologisk tænkning er opdelt i forskellige planer. Den generelle teori forklarer, hvorledes alt er afhængig af stjerner og planeter. Således mener Aquinas, at sæden får sin kraft dels fra Gud og dels fra planeterne (Jacquart p.57). Den specielle teori om det medfødte forklarer fx, at når Venus står i en bestemt position optræder store kønsorganer, impotens, bestialitet el. lign. Det tredje plan: "spørgsmålene" giver svar på bestemte problemer, som fx. om en pige er jomfru, eller om en kommende ægtemand vil være utro. Og endelig giver "valgene" oplysninger om de bedste handlemuligheder fx. ved at vise, hvornår man vil have størst seksuallyst (Lemay p.191 ff).

Lægevidenskaben var også astrologisk inspireret men mente, at kun de almene personlighedstræk samt fosterudviklingen var under planetarisk kontrol. Ellers diskuteres stort set alle aspekter af seksuallivet i en videreførelse af positionerne fra Hippocrates og Galen. Der gives instruktion i forspil og samleje, lyst og orgasme diskuteres hos de 2 køn, cølibat afvises generelt om usundt og samleje foreskrives overfor visse sygdomme.

Til forberedelserne hører ifølge William af Saliceto, at kvinden tager et varmt bad, og hvis graviditet ønskes anføres korrekt, at det bedste tidspunkt er midt i menstruationsperioden (Lemay p. 202). Albertus Magnus anfører, at måden skal være fordøjet og afføring foretaget. Efter midnat begynder manden så med kys og blid tale for derefter at "gnide hendes nedre dele". Når hun begynder at "pludre" skal han trænge ind (Albertus p.114 f).

William foreslår, at han begynder med hendes bryster og iøvrigt holder sig indtil hun har fået orgasme. Straks derefter skal han støde voldsomt og ejakulere (Lemay p. 202 f Jacquart p.130ff).

Diskussionen af lyst tog udgangspunkt i en teori af Constantin Afrikaneren, der gik ud på, at samlejet er lystfuldt, fordi det så bliver mere efterstræbt og reproduktionen dermed sikret. Altså en teleologisk forklaring .

"Få har samleje for at få børn, flere p.g.a. helbredet og mange flere p.g.a. lystfølelsen " (Bernard af Gordon cit. efter Cadden p. 136)

Og både Gilbert Englænderen og Anold af Villanova mente, at tilskyndelsen til samleje opstod p.g.a. forestillinger og erindringer associeret med (tidligere oplevet) lyst (Cadden p. 138f).

Problemet med Constantins teori var, at lysten ikke altid hang sammen med reproduktion. Albertus Magnus mente ikke, at unge i puberteten var tilstrækkeligt fysisk modnet til at få børn. Alligevel havde de stor lyst til samleje, og hvis de praktiserede det moderat, ville de også blive sundere og vokse hurtigere, selv om 14årige piger ifølge Albertus nok lettere ville blive tilfredsstillet ved masturbation end ved samleje (Cadden P. 146f.) Albertus bemærkede også, at kvinder havde sex-lyst under graviditeten, altså efter at lystens formål var realiseret. Flere ting pegede altså på, at lystopnåelse for individet var blevet et mål i sig selv delvist uafhængig af reproduktionen som et højere mål (Cadden p. 148ff).

Men forholdet mellem lyst og reproduktion havde andre aspekter. Man mente, at utilstrækkelig lystfølelse var en af årsagerne til barnløshed (Cadden p.136 og p.142): Uden orgasme ingen sædafgang - heller ikke hos kvinder - og derfor ingen graviditet. Det var så også forklaring på, at prostituerede ikke blev gravide (!). På den anden side opstod der ofte graviditet efter en voldtægt.

Der opnåedes aldrig en afklaring på diskussionen, da præmisserne jo er utilstrækkelige (Jacquart p. 63ff).

Man diskuterede også heftigt, om det var kvinder eller mænd der opnåede størst lyst under samlejet. Den almindelige opfattelse var, at mænds lyst var størst, men kvinder fik mere af den, fordi hun fik 2-3 orgasmer - en når hun udstøtte sin egen sæd, og en når hun modtog mandens samt ifølge Avicenna endnu en som følge af en særlig stimulation (af klitoris?) under samlejet (Lemay p.204).

Eksistensen af klitoris var fuldt erkendt - omend organet gik under forskellige betegnelser - og dets rolle under masturbation og sammenlignelighed med penis afdækkes gradvist fra Albertus Magnus til d'Abano i 1500-tallet (Jacquart p. 45f) Der er tale om en videreudvikling af antikkens opfattelse af lighed mellem mandens og kvindens funktioner og organer. Begge producerer sæd, begge har testikler, bryster og penis.

Ifølge kirken var jomfruelighed som sagt det højeste gode. Lægevidenskaben advarede imidlertid mod at afstå fra seksuel aktivitet, idet man fulgte Galens synspunkt om, at sæd der ikke blev udladt ophobedes og blev sygdomsfremkaldende.

“Ingen der ikke har samleje vil være sunde. Samleje er virkelig nyttig og styrker helbredet” (Constantin cit. efter Cadden p. 273).

For dem der ikke havde mulighed for samleje, ville problemet ifølge nogle læger løse sig gennem spontan (evt. natlig) sædafgang. Andre læger som fx. Avicenna foreskrev masturbation (Cadden p. 275). M.h.t. spontane ejakulationer anførte Albertus Magnus, at de er lystfyldte og ledsaget af erotiske forestillinger/drømme. Det gælder dog ikke for nonner! Albertus diskuterer en række cases, hvor nonner beretter om ejakulation/orgasme helt uden seksuel aktivitet og forestillinger (Jacquart p. 68), og det antydes, at den seksuelle udladning kommer i forbindelse med religiøs aktivitet, anråbelse af Jesus-brudgommen.

Masturbation bliver i middelalderen specielt foreskrevet over for hysteri - helt i forlængelse af Galen.

“årsagen til denne sygdom er overflod eller ødelæggelse af sæd. Den optræder, når kvinder forhindres i at forenes med en mand. Sæden stiger, bliver ødelagt og begynder at blive giftig. Enker lider særligt af (...sygdommen..) ligesom unge piger lider af den, når de kommer i puberteten uden at kende nogen mand”

(Constantin, cit. af Jacquart p. 174).

- og symptomerne bliver klart beskrevet i faser (af bl.a. Avicenna). Efter en periode hvor patienten har været nedtrykt, starter det med hovedpine og vejrtrækningsbesvær. Herefter bliver patienten døsig, konfus og blussende. Tænderskæren optræder, og derefter convulsioner med stemmetab og evt. besvimelse. Til sidst en svedreaktion (Jacquart p. 175) Men der kan også ske en conversion (“conversio”) til andre symptomer som fx. opkastning, migræne og synsforstyrrelser (op.cit).

Ud over hysteri (epilepsi og migræne) er det især melankoli, der menes at opstå p.g.a. seksuel afholdenhed (Elsässer p. 8f); og som kan helbredes ved samleje.

En særlig afart af melankoli, “heroisk kærlighed” har karakter af en tvangsmæssig overoptagethed af kærlighedsobjektet. Blot et glimt af den udkårne vækker så stor lyst, at en gentagelse bliver det eneste, der efterstræbes. Behandlingen bestod i, at associere den elskede med noget afskyeligt for at provokere opkastning, der som orgasme består af en spasmatisk væskeudladning. Arnold af Villanova mente, at den

fysiske effekt af orgasme og opkastning var den samme, men at de kvalitativt var modsætninger: lyst overfor ækelhed (Jacquart p.84f).

Sammenfattende kan man sige, at opfattelsen af seksualitet i antikken og middelalderen foregår på to niveau'er. Et filosofisk- religiøst niveau, der er dualistisk og opfatter seksualitet som noget lavt og senere syndigt; og et medicinsk - naturfilosofisk niveau, der behandler seksualitet som en naturlig og nødvendig del af menneskets liv. Men selv om medicinske skrifter ofte starter med, at forfatteren bøjer sig for Guds universelle orden og styrelse, så holder medicin og naturfilosofi sig fri af seksualmoraliske overvejelser og opbygger en temmelig sofistikeret seksualvidenskab, der også idag må udgøre en del af fundamentet for en moderne seksualvidenskab.

De vigtigste resultater kan sammenfattes i 2 punkter.

1. Regelmæssig seksuel aktivitet er nødvendig for helbredet og manglende seksuel aktivitet fører til forskellige sygdomme, som - hvis samleje ikke er muligt - må helbredes ved masturbation.
2. Den lystoplevelse, der er knyttet til seksuel aktivitet, kan teleologisk forklares som understøttende reproduktionen, men bliver for den enkelte selvstændiggjort som et mål i sig selv.

2.3 Rationalisme og oplysning

I renæssancen begynder medicinen at gøre op med den antikke arv. Paracelsus danner i 1500-tallet skole i direkte opposition til Galen (Temkin p. 128 f.) og opbygger en mystisk helhedsvision om verden bl.a. hvilende på astrologi og alkymi (Kruse p. 43 ff).

I 1600-tallet begynder en moderne humanbiologi at tage form bl.a. med løsning af reproduktionsproblemet (Harvey), og så synger den antikke medicin på sidste officielle vers. Niels Stensen forholder sig i sine forelæsninger 1665 slet ikke til antik medicin (Temkin p. 175), og kirken kritiserer omsider den antikke medicin, fordi den sætter naturen på Guds plads og ikke anerkender sjælens udødelighed (Temkin p.168).

Alligevel dør den ikke helt! Den antik-teleologiske opfattelse af organismen som stræbende efter at leve i overensstemmelse med sin natur, videreføres af Spinoza og af den vitalistisk-romantiske medicin.

Men mens 1600-tallets videnskab ikke beskæftigede sig synderligt med seksualitet, så gjorde den rationalistiske filosofi det. Følelserne blev opfattet som noget forstyrrende, som fornuften måtte gøre sig til herre over, og i den forbindelse fremkommer en række interessante analyser af følelseslivet, hvoraf Spinozas og Hobbes' er de mest udførlige.

Spinoza søgte i sin "Etik" fra 1677 at overvinde nogle vanskeligheder hos Descartes specielt m.h.t. forholdet sjæl/legeme og naturens bevægende kraft. Spinoza opererer kun med en substans som kaldes Gud eller naturen, men denne har forskellige fremtrædelsesformer, hvoraf vi kender udstrækning og tænkning. Enhver tilstand på udstrækningens område modsvares af en på tænkningens, altså en slags fysisk-psykisk parallelisme og panpsykisme, idet alt er besjælet. Naturen, hvis væsen er magt/kraft (potentia), er både det skabte og det skabende og naturen ytrer sig for hver ting i en stræben efter at forblive i sin væren, hvilket er tingens essens (Spinoza p. 83 f.). Hos mennesket kaldes denne stræben for:

"trang (appetitus), der følgelig ikke er andet end menneskets essens af hvis natur dét nødvendigvis følger, der tjener til den bevarelse (...) Drift (Cupiditas) er trang med bevidsthed om trangen "(Spinoza p. 85).

Altså, menneskets natur og kraft i ét er driften, der retter sig mod det, der tjener dens bevarelse.

Spinoza opererer nu med 2 yderligere grundfølelser/affekter: glæde og sorg eller lyst og smerte, når de er legemligt mere lokaliserede. (Spinoza p.86). Vor drift er rettet mod det, der antages at bringe os glæde/lyst, og hæmmes denne drift bringer det os sorg/smerte.

Glæde er overgang til større fuldkommenhed (fordi vi så realiserer vor essens) sorg overgang til mindre fuldkommenhed - (Spinoza p. 120). Når vi er aktive, selv (-og arts?) opholder os har vor sjæl adækvate ideer, når vi er passive, lider vi og er i lidenskabens vold p.g.a. inadækvate ideer.

Ud fra de 3 grundbegreber deducerer Spinoza så en hel følelespsykologi. Kærlighed er således glæde ledsaget af ideen om dens ydre årsag og libido er den i kroppen forenede drift og kærlighed (Von Uslar p. 308).

Men som nævnt drejer det sig også om driftskontrol, idet det i læresætning 43-44 hedder, at drift og lyst kan overdrives. Spinoza indfører her begrebet "dyd", som er, at handle efter sin naturs love og bevare sin væren, og kun ved at glædes ved denne dyd kan vi hæmme lysterne (Spinoza p. 210). Man kan kun kontrolere driften ved at følge dens bud og opnå indsigt i den og kærlighed til den.

Hvor Spinoza søgte at løse Descartes' problemer gennem en ændring af metafysikken (kun én substans) så søger Hobbes en mere mekanistisk løsning. I følge Hobbes er kun legemer i bevægelse/svingning virkelige. Sanskvaliteter som fx. farve er produkter af vor hjerne, og vore forestillinger er blot svingninger i hjernens livsånder (Hobbes p.91). De giver imidlertid livskraft til legemet, idet svingningerne forplanter sig til hjertet, hvor de enten hæmmer eller fremmer den vitale bevægelse. I sidste tilfælde opstår lyst (Hobbes p. 113).

Hjertets bevægelse er en tilskyndelse til at nærme sig det der vækker lyst, og denne stræben kalder Hobbes: begær, som altså er målrettet. Når vi når målet opstår nydelse, hvorefter Hobbes skelner mellem 2 slags nydelser, de åndelige, og de

"sanselige og størstedelen af dem driver os til at forplante arten; den næststørste del får os til at stræbe efter føde for at opretholde vor eksistens" (Hobbes p. 115)

Seksualiten er naturligvis sanselig lyst, begær og nydelse, og Hobbes

anfører, at atrå'en efter det andet køn er lige så naturlig som sult (Hobbes p. 126). Men seksualitet rummer også en åndelig glæde, der skyldes forestillingen om den magt, man har til at bringe den anden glæde.

Mange af elementerne i seksualvidenskaben i 1890'erne ligger altså allerede hos Hobbes, specielt opdelingen i sult og sex (selv- og artsopholdelse) som dog allerede er foregrebet hos Albertus Magnus (Jacquart p.80). Hobbes taler ikke om drift men om den vitale bevægelse, der kommer indefra og forårsager opvarmning af livsånderne i hjertet, som så strømmer mod hjernen (Hobbes p.96).

M.h.t. driftbeherkelse anfører Hobbes, at inden handling følger et umiddelbart behov, kan der opstå frygt for konsekvenserne - og denne vekslen mellem behov og frygt kaldes overvejelse, hvis funktion det er at sikre fremtidig lyst (Hobbes p. 100).

Hobbes er naturligvis mekanicist, men hans begrebsføring er ofte antik (fornuft i hjernen og følelser i hjertet, opvarmning og afkøling som regulerende strømninger i organismen) eller inspireret af den frembrydende vitalisme (livsånder, den vitale bevægelse). For Hobbes er livsånderne imidlertid materielle, for vitalisterne ofte imaterielle "kræfter".

For både Hobbes og Spinoza er drift (seksualitet) og lystopnåelse den grundlæggende drivkraft i mennesket, menneskets essens. I den forstand ligger den filosofiske behandling af seksualiteten i 1600-tallet i forlængelse af middelalderens medicin og naturfilosofi. Men motivet til den frisindede og dybtgående analyse er ønsket om kontrol. Og her står Spinozas smukke præromantiske løsning overfor Hobbes mere kalkulerende.

I 1700-tallet bliver seksualiteten ikke udsat for nogen omfattende filosofisk behandling. I den franske oplysningsfilosofi er seksualitet mest tilstede hos La Mettrie, som provokatorisk hævdede, at erkendelsesteori var baseret på seksuel nysgerrighed og total seksuel frihed en menneskeret. Nogen egl. analyse af seksualiteten blev det dog ikke til. Og hvorvidt de Sade's værker rummer en filosofisk analyse må stå hen (Thomas p.279 ff, Schmidt p. 13ff). I engelsk utilitarisme (Bentham) lægges lyst-ulyst distinktionen ganske vist til grund men uden en egl. analyse af lystbegrebet.

Videnskaben (medicinen) derimod er i 1700-tallet uhyre optaget af seksualitet. Da oplysningen først rigtigt kommer igang, går det hårdt ud over seksualiteten. Det afgørende omslag, der bryder med over 2000 års seksualvidenskab, kommer i begyndelsen af 1700-tallet. Herefter bliver seksuel aktivitet overvejende noget farligt og direkte årsag til en lang række alvorlige sygdomme.

Det starter i England i 1710 med skriftet 'Onania' af en Dr. Bekker (Wettley p.8). Den efterfølges af andre tvivlsomme skrifter indtil den meget indflydelsesrige Boerhaave i 1728 i hans "Institutiones Medical" anfører, at hyppig udladning af sæd fører til:

"udmattelse, svækkelse, bevægelseshæmning, anfald, tæring, tørhed, feber, hovedpine, sanseforstyrrelser specielt m.h.t. synet, rygmarvstæring, debilitet og lignende andre onder" (Boerhaave cit. efter Bullough (94) p. 19).

1700-tallets medicinske systemer byggede på vitalisme og forskellige former for homeostase. Livskraften søger at fastholde en bestemt tonus eller et pirringsniveau i organismen. Sygdomme opstår især, når livskraften ikke kan løse sin opgave, og organismen hensættes i varig svækket eller hypereksalteret tilstand. Samleje/orgasme kan nok temporært lette et højt spændingsniveau, men for megen seksuel aktivitet fører til permanent svækkelse. Denne opfattelse ligger jo i pæn forlængelse af antikkens - det nye er den voldsomme eksponering af følgerne af for megen sex: ødelæggelse af organer, tæring af hjerne og rygmarv (Bullough (94) p. 19ff).

Tissot' værk L'Onanism fra 1758 kom i meget store oplag, blev oversat til mange sprog og blev for så vidt det værk, som både det oplyste og senere det viktorianske borgerskab byggede deres seksualforståelse på.

Tissot vendte Galens teori på hovedet og hævdede, at tilbageholdelse af sæd og vaginalsekret var uhyre vigtig for helbredet. Tørlæggelse af reservoir'et for disse førte til en række fatale sygdomme. Det drejede sig om dem Boerhaave havde opregnet, hysteri hos kvinder (også lige modsat Galen) samt sidsydom. Belægget for det sidste var, at promiskuøse personer ofte fik syphilis, hvor 3. stadie jo kan resultere i sidsyge (Tissot p.15ff).

Begrebet onani definerede Tissot meget bredt omfattende alle former

for seksuel aktivitet, der ikke tog sigte på reproduktion, altså de samme former som Aquinas kaldte "forsyndelser mod Naturen". Det er således skolastikkens seksualopfattelse, der i midten af 1700-tallet slår igennem i videnskaben, og det varer til slutningen af 1800-tallet, dog med den vitalistisk-romantiske medicin som en slags parentes.

I en afhandling af Lövenstein fra 1823 fører onani således til nymfomani og pyromani (Wettley p. 10), og dette syn videreføres i den første større afhandling om seksuelle afvigelser: Kaans "Psychopathia Sexualis" fra 1843. Sidste udgave af masturbationsteorien kommer fra USA i 1880'erne, hvor Beard analyserer storbycivilisationens belastninger. Kroppen rummer et reservoir af kraft, der hele tiden udlades og genopbygges og hovedårsagen til nervemæssig udmattelse er onani (Wiener p. 271 f.) Og i den udgave optages teorien til dels af Krafft-Ebing (03) p.190 og Freud (50) p.180.

Lægevidenskabens kamp mod onani antog i 1800-tallet helt groteske former. Man anbefalede til drenge bæltter med metalskjold over kønsorganerne indvendigt besat med pikke, så erektion blev smertefuld, eller man foretog omskæring af både drenge og piger (med fjernelse af klitoris) samt anale operationer. Dette medicinske speciale havde sit eget internationale tidsskrift "Orificial Surgery", hvor man meddelte gode resultater over for epilepsi og sindssyge (Bullough (92) p. 68 ff). En større etisk debat om denne behandlingsform rejste sig dog i 1866 efter en bog, der berettede om 48 kvinder succesfuldt behandlet med klitorisektomi for onaniforårsaget sindssyge, epilepsi og hysteri (Youngson p. 85 ff).

Den ultimative løsning: kastraktion blev også anvendt som onanibekæmpelse i stor stil men blev også genstand for voldsomme diskussioner. I USA fik ca. 150.000 kvinder i perioden 1875-95 fjernet ovarierne som behandling for depression, mani, hysteri og epilepsi, uanset om sygdommene antoges at være forårsaget af onani (Youngson p. 79ff).

Overordnet kan man således sige, at disse sygdomme (epilepsi, hysteri m.v.) søges behandlet gennem at eliminere den ydre kilde til seksuel ophidselse (klitoris) eller den indre (ovariernes kønshormoner). Galen foreskrev jo det modsatte overfor disse sygdomme, nemlig onani/orgasme som behandling - og en variant heraf blev da også praktiseret i 17-1800 tallet, men det var inden for den "alternative"

lægevidenskab.

Det startede som exorcisme. V.h.a suggestion fremkaldtes en convulsion/orgasme hos patienterne, der oftest var nonner (Ellenberger p.52 ff) Denne praksis fik en mere oplyst form i Mesmers magnetiske behandlinger fra 1770'erne. Sygdomme opstår når en særlig væske i kroppen er fejlfordelt. Gennem magnetisering (drikke metalholdig væske og påsætning af magneter på kroppen) og en form for hypnose skabes en "krise" (orgasme) som bringer orden i sagerne (Ellenberger p.62). Mesmers behandling blev aldrig anerkendt. Myndighederne bestilte en rapport, der påpegede, at "kriserne " helt åbenbart var af seksuel karakter, og at der var fare for en seksuel relation mellem healer og patient (Ellenberger p.65 og p.119).

2.4 romantik

Den romantisk-vitalistiske medicin i begyndelsen af 1800-tallet afviste ikke, at overdreven onani kunne være skadeligt men beskæftigede sig mere med, at manglende seksuel tilfredsstillelse kunne være sygdomsfremkaldende, altså det antik middelalderlige synspunkt.

I en afhandling af Häussler fra 1826 om seksualsystemets forhold til psyken ser han legeme og sjæl, drift og kærlighed samlet i livskraften, naturens skabelsesprincip. Og denne skaberkræfts rejse sig i puberteten kan helbrede fx. epilepsi, ligesom svangerskab kan helbrede forskellige psykiske lidelser (Wettley p.4).

Den romantiske psykiatri bygger overvejende på, at det er utilfredsstillede seksuelle følelser, der er hovedårsagen til psykisk sygdom (Ellenberger p.213). Det mest interessante bidrag er Neumann's omfattende teori om forholdet mellem drift og affekt. Psykisk sygdom er forårsaget af driftforstyrrelser, men drifterne optræder i bevidstheden i en transformeret form som kaldes "æsteter" (Neumann p. 213f), og som må opfattes som drifternes kulturelle udformninger. Æsteterne er handlingsretledende, d.v.s de angiver, hvordan vi skal forholde os overfor indefra og udfra kommende udfordringer (driftsimpulser og ydre fare). Når æsteternes funktion bryder sammen opstår angst! - ja, Neuman siger ligefrem at drifter, der ikke kan tilfredsstilles forvandles til angst (Neumann p.43), præcist Freuds synspunkt i 1890'erne (Freud (50) p.100).

Midt i 1800-tallet, hvor romantikken afsøges af positivismen som en form for ny oplysningstid, fremkommer imidlertid et par vægtige filosofiske bidrag til affekteori (Kierkegaard) og driftteori (Schopenhauer).

"Begrebet Angst" starter med nogle udviklingspsykologiske overvejelser. Barndommen er karakteriseret ved uskyld og uvidenhed, men uvidenhed peger også på et "intet" der skaber angst. Anden, der er en syntese mellem sjæl og legeme, er i barndommen kun drømmende, men vågner i puberteten i overgangen fra uskyld til skyld. Der behøver blot at lyde ét ord så er uvidenheden fokuseret og angsten fået sit første bytte eller objekt (Kierkegaard p.137) - som må formodes at være af seksuel karakter. Angstens opståen hænger således sammen

med at blive menneske i biologisk forstand, senere med at blive det i eksistentiel forstand.. Men også hos den voksne trues ånden til stadighed af seksualdriftens pres.

“ i det erotiske kulmination kan aanden ikke vare med (...) I undfangelsens øjeblik er aanden længst borte og derfor angesten størst (Kierkegaard p.162).”

Orgasme og angst (anfald) identificeres altså, og det er derfor et spørgsmål, om Kierkegaard kan forstås uden biografiske oplysninger.

Originaliteten i Kierkegaards angstteori ligger da også et andet sted - i analysen af angst-lysten.

Angst er en sympathetisk Antipatie og en antipathetisk Sympathie” (Kierkegaard p.136).

Hos børn fængsler angsten i sin “søde Beængstelse” og tvetydigheden bevirker, at

“flye Angesten kan han ikke, thi han elsker den, egentligt elske den kan han ikke, thi han flyer den” (Kierkegaard p.137).

I 1840'erne udkom også Schopenhauers supplement til hovedværket 'Verden som vilje og forestilling' og heri er i stort udstrækning indeholdt en filosofisk anticipering af den seksualvidenskab, der opbygges i slutningen af 1800-tallet.

Den højromantiske filosofi fra århundredeskiftet anvendte ganske vist også driftsbegrebet. Steffens skelner således mellem en egoistisk lyksalighedsdrift og en moralsk enhedsdrift (Steffens p.4f). Men der er hverken hos Steffens, Schelling, Herder osv. tale om nogen dybtgående driftsanalyse.

Vort umiddelbare objekt er ifølge Schopenhauer vores egen krop og dens sansefølelser. Herudfra skaber forstanden den anskuede verden, der ikke blot er forestilling. Som 'ding an sich' er den også vilje (eller drift). Vor krop er givet os på to måder: som forestilling og som vilje, og ved intuition kan vi indse, at viljen er vor krops inderste væsen, forestillingerne kun fremtrædelsesformer for denne vilje.

Alt i verden ses i forlængelse heraf som synliggørelser, objektivationer af viljen - både naturkræfterne (fra tyngdekraft til animalske kræfter) og arterne, der betragtes som naturens idemønstre.

Kroppen er en objektivation:

“Tænder, svælg og tarmkanal er den objektiverede sult, kønsorganerne den objektiverede kønsdrift; de gribende hænder, de raske fødder svarer til de mere umiddelbare bestræbelser af viljen, som de repræsenterer” (Schopenhauer (1) p.35)

De forskellige stadier i viljens objektivation søger at opretholde sig selv i sin essens - jvn. Spinoza, der også spørger i hvad der bør gøres: Man kan kun frigøre sig fra viljens tyrani gennem indsigt i viljens/naturens magt (Bjelke p.67).

I 4. bog (om at sige ja til viljen) bemærker Schopenhauer:

“Vi kunne også i.st.f. at tale om at sige ja til viljen sige ja til kroppen (...) til individets opholdelse og artens forplantning” (Schopenhauer (1) p.408).

Viljen er viljen til livet, og i den seksuelle tilfredsstillelse siger vi ja, ikke blot til voret eget liv, men til livets fortsættelse. I det hele taget kommer 'bejaelsen' af viljen stærkest, renest og uden fordrejning til udtryk i seksualdriften, da den:

“for det naturlige menneske såvel som for dyrerne er livets yderste sigte, det højeste mål “ (Schopenhauer (1) p.412)

- og kønsorganerne er viljens brændpunkt ligesom verdens anden side forestillingen er repræsenteret ved hjernen (op.cit.)

Ud over drift og seksualitet har Schopenhauer leveret vægtige bidrag til neuroselæren, repressionsbegrebet m.v. (Young p. 102 ff). Freud hævder først at have læst Schopenhauer sent men citerer ham faktisk i Drømmetydning 1900 (Young p. 116). Desuden blev den Schopenhauer'ske filosofi i 1870'erne udbredt gennem Schopenhauer eleven von Hartmanns bog: "Philosophie des Unbewussten" (Brandell p. 89ff).

Hartmann undgår Schopenhauers objektivation-metafysik og søger en filosofisk syntese af tidens videnskabelige viden med inddragelse af bl.a. darwinisme og hypnoseforskning. Også hos Schopenhauer er viljen ubevidst, men Hartmann anfører, at i det ubevidste er vilje og forestilling vævet sammen, så intet kan forestilles uden, at det ønskes.

Det ubevidste er fylogenetisk set det oprindelige. Først i løbet af barnets udvikling opstår bevidsthed og mulighed for at adskille vilje og forestilling (Hartmann p. 410 ff) Oprindeligt er:

“stræben efter lyksalighed den dybeste drift, selve viljens væsen, den vilje som søger tilfredsstillelse” (Hartmann p.740).

Men efterhånden opstår fra denne fornuftstridige ‘vilde vilje’ en ‘retledt vilje’ i forestillingens tjeneste (Hartmann p. 410 ff). Hermed opstår umidlertid noget utilfredsstillet viljekraft, der ytrer sig som ulyst. Og herudfra danner forestillingen bevidstheden (Hartmann p. 416ff).

2.5 Positivism

Fra 1850'erne til 1890'erne beskæftiger man sig med mennesket fysisk og socialt, og der er ikke vigtige filosofiske eller videnskabelige bidrag til analyse af seksualiteten, bortset fra aspekter af evolutions- og devolutionsteoriene.

Comte leverer ganske vist en teori, der overordnet skelner mellem egoistiske og altruistiske drifter og dertil 18 instinkter, herunder det seksuelle og det industrielle (Wettley p.22 ff). Men de nye videnskaber, der opstår i denne periode, beskæftiger sig ikke med seksualitet eller drift, men nok med fænomener som spænding og energi.

Fechner grundlagde i 1850'erne psykofysikken med eksperimentelt baserede teorier om forholdet mellem piring, sansning og spænding. Hans udgangspunkt var den psykisk-fysiske parallelisme som senere Jackson og Freud overtog, men også hans teorier om søvn og drømme fik en vis indflydelse på seksualvidenskaben. Imidlertid er der ingen konkrete analyser af seksualiteten, og det er der heller ikke hos hans efterfølger Wundt, der udbreder og konsoliderer eksperimentel psykologien.

Pirings- og spændingsbegreberne fik nogen betydning for 90'ernes seksualvidenskab, og det gælder også for Helmholtz' teori om energiens konstans, hvor organismen blev anskuet som en energiomsættende maskine fra madens forbrænding til afgivelse af varmeenergi til luften og bevægelsesenergi under arbejdet.

Den teoretiske biologi derimod, evolutionsteorien, og hvad den bragte med sig (degenerationsteorien og rekapitulationsteorien) bidrog mere aktivt og direkte til opbygningen af seksualvidenskaben.

Samtidig med fremkomsten af Darwins evolutionsteori opstod i Frankrig en form for devolutionseller degenerationsteori. Morel taler om menneskets naturlige historiens, eller der har sit udgangspunkt i Adam, og to typer af afvigelse i forhold hertil. Den ene fører til en differentiering i racer, den anden til en umenneskeliggørelse forårsaget af moralsk (især seksuelt) skørlevnet. I 1880'erne kobles arvelighed på, således at fædrenes synder nedarves og fører til perversion, sindsyge og alkoholisme (Wettley p. 45 ff). Og endelig i 1890'erne indskrives teorien i darwinismen.

Menneskeartens progressive udvikling kan hos visse individer/familier/racer stoppe og slå ind på en regressiv vej tilbage mod abestadiet, og det viser sig først som psykisk sygdom og perversion. Degenerationenes årsager er alkoholisme, onani og epilepsi (Hoenig p.7ff).

Teorien kan betragtes som en nu teoretisk - biologisk videnskabeliggørelse af kampen mod onani, men den fik en vis indflydelse på seksualvidenskaben bl.a. hos Krafft-Ebing (03) p242. Og i noget ændret form fortsætter den i eugenikken langt op i 1900-tallet, hvor også hele folkeslag som fx. jøder kan være degenererede, til dels også pga. (seksuelt) skørlevnet.

Alle disse politisk-moralsk inficerede teorier må imidlertid omhyggeligt adskilles fra mere ædruelige og anvendelige devolutionsteorier som fx. neoteniteorien (se nedenfor)

I Darwins bog om menneskets oprindelse fra 1871 indføres seksuel selektion som en selvstændig mekanisme ved siden af naturlig selektion. Det nytter jo ikke, at den bedst egnede overlever, hvis han ikke reproducerer. Det darwinistiske paradigme opererer herefter med 2 basale 'instinkter', for selv- og artsopholdelse.

Herudover forklarer Darwin forskellige sygdomme som udviklingsstop. Idioti minder således ifølge Darwin om lavere trin i menneskets udvikling: behåring, imitation, grimasser, klatre- og lugtadfærd (Darwin (71) p. 121 ff).

Darwins studie af sønnen William er også interessant. Den 11/2 måned gamle drengs reaktioner under diening med bl.a. 'svømmende øjne' overbeviser Darwin om, at det drejer sig om en seksuel oplevelse. Og en tur i Zoo med den 2-årige William, hvor han er bange for visse større dyr men ikke for andre, bekræfter for Darwin, at angstens objekter ikke er indsocialiserede men reminiscenser fra menneskets udviklingshistorie (Darwin (77) p. 288). Men det der fik størst indflydelse på seksualvidenskaben, var Darwins påvisning af en gradvis kønsdifferentiering fra en oprindelig ukønnet enshed. Det fik især betydning for teorier om homoseksualitet, der blev betragtet som fixering af eller regression (degeneration) til et stade af udifferentierethed (Birken p.101).

Hos Darwin var der naturligvis tale om en fylogenetisk (artsudviklingsmæssig) regression. Men fylogenese og ontogenese (dvs. individudvikling) blev snart sammenføjet i Haeckel's rekapitulationsteori. Ontogenesen fra den befrugtede ægcelle til puberteten er en kort gentagelse af hele fylogenesen (Haeckel p.300). Vi starter som encellede, får i løbet af fosterudviklingen gæller, hale osv. og gennemløber i den tidlige barndom faser, der differentierer os fra aben.

M.h.t rekapitulation af artsudviklingens seksuelle stadier, så mente Bölsche i fosterudviklingen at kunne identificere først en primitiv mund, senere anus og til sidst genitaler, der opstår på et stade svarende til reptiler (Solloway p.262). I den forbindelse talte Bölsche også om 'anal kærlighed'.

Den egl. videnskabeliggørelse af regressions- eller devolutionstanken kom imidlertid fra neurologiens grundlægger: H. Jackson. Hans teorier fik først rigtig indflydelse i 1900-tallet, men Freud kendte ham fra deres fælles interesse i afasi. Overordnet går Jacksons teori ud på, at hjernens anatomisk-funktionelle opbygning spejler den evolutionære udvikling. Der er tale om et hieraki af niveauer, hvor de øvre under normale omstændigheder kontrollerer de nedre (Jackson (84) p 52 ff). Visse tilstande som drømme, epileptisk aura, psykotiske hallucinationer m.v. er imidlertid karakteriseret ved en temporær illiminering af øvre kontrolniveau'er, hvorfor adfærds- og bevidsthedsfænomener organiseret efter lavere principper træder frem. Jackson kunne også påvise at centralnervesystemets ontogenetiske udvikling (eller modning) sker nedefra (Jackson (79) p. 309), hvilket rekapitulationsteorien jo også implicerer.

3. Seksualvidenskabens konstituering

I 1890'erne opbygges en egl. seksualvidenskab af forskere som Krafft-Ebing, Freud, Moll, Ellis, Bloch. I følge overleveringen er det Freud, der er den store innovator i denne teoriopbygning. Men det er helt forkert! Driftsteorien (med libidobegrebet og partialdrifter), den infantile seksualitet (med erogene zoner og autoerotik) er først udviklet Dessoir, Moll, Bloch m.f.

Freud er på alle områder bagefter, og det særegne i hans teoriopbygning er snarere fastholdelsen af dualismen, som ellers i det romantisk - videnskabelige miljø i 1890'erne, søgtes overvundet af bl.a. Haeckel. Freud fastholder dikotomierne: Biologi/psykologi, Kvantitativt/kvalitativt, arveligt/erhvervet. Fylogenetisk/ontogenetisk. Ja, der er hos Freud faktisk tale om et metodisk princip, som han på grundlag af H. Jackson udvikler i sin doktordisputas fra 1891.

“kæden af fysiologiske processer i nervesystemet står sandsynligvis ikke i et kausalt forhold til de psykiske processer. De fysiologiske processer ophører ikke, så snart de psykiske er begyndt. Den fysiologiske kæde går tværtimod videre, blot svarer et psykisk fænomen herefter til hver af dens led (eller til enkelte led). Det psykiske er således en parallelproces til det fysiologiske (Freud (91) p. 56f).

Det er det, man indenfor sjæl-legeme forskningen kalder psyko-fysisk-parallellisme. Og som Freud og Jackson forvalter dette udgangspunkt får det ifølge fx. Edelheit (p.23ff) karakter af en anticipering af Bohr's komplementariletsprincip.

Man kan sige, at Freud søger at opbygge forskellige synteser af det miljøet ellers har fundet ud af. Og Freuds driftsteori frem til 1905 vil da også spille en hovedrolle i dette afsnit. Freuds senere teorier udlades (Thrysøe, (79) p.20ff).

Fremstillingen af seksualvidenskabens konstituering falder i 2 afsnit:

1. Seksualdriften herunder driftsbegrebet og driftens karakter af energi/spænding. Derudover driftens reaktionsforløb incl. spændingsreduktion/udladning og forløbets kvalitative karakter i form

af lyst/ulyst. Perioditeten i driftens optræden, dens hydraulik og de seksuelle sygdomsmæssige ekvivalenter behandles også. Endeligt forholdet mellem seksualitet og affekt (specielt angst).

2. Seksualitetens genese og differentiering - herunder den evolutionære kønsmæssige differentiering og den degenerative patologi (pervertioner). Herudover den ontogenetiske udvikling og denne udviklings to-fasede forløb.

Freud benytter stort set først driftsbegrebet i 1905 og analyserer først forholdet mellem seksual- og selvopholdelsesdriften i 1910 (Freud (10) p. 98.). Men den traditionelle teori om selv- og artsopholdelse fra Hobbess til Schopenhauer ligger klar fra starten:

“Det fysiologiske liv rummer en selvopholdelse- og en kønsdrift (....) Det patologiske liv fører ingen nye drifter med sig (...) Det kan kun forøge, formindske eller på pervers måde lade de naturlige drifter komme til udtryk “(Krafft-Ebing (90) p.87).

Og det er grundlaget i hele perioden, således fx. i Kraepelins psykiatriske standardværk fra 1899 (Kraepelin p. 221).

Hvad specielt angår seksualdriften er den centrale værk: H.Moll : “Untersuchungen uber die Libido sexualis” fra 97-98. Med kritisk afstandtagen til eksperimentopsykologien (Wundt) og i forlængelse af Krafft-Ebing og von Hartmann opdeler Moll seksualdriften i 2 komponenter: en detumescence-drift og en konkrekations-drift (Moll p.10). Detumescence oversætter Moll med “abscwellen”, eller i moderne medicinsk terminologi: “dekongestion”- dvs. blodets tilbageløb, erektionstab m.v. efter en seksuel udladning. Contractare oversættes med (kønslig) berøring og åndelig tiltrækning mod eller beskæftigelse med et seksualobjekt

I det følgende benyttes begreberne: udtømmning og tiltrækning.

Ifølge Moll er udtømmning det fylogenetisk primære, mens tiltrækning først opstår hos højere dyrearter (Moll p. 41ff). Og alle menneskets driftspsykologiske problemer udspringer af, at en af de to driftskomponenter selvstændiggøres. Moll gennemgår her en række eksempler på effektiv masturbation hos børn og unge uden fantasi om partner; og tiltrækning mod/seksuel ophidselse overfor partner uden

tanke om coitus (Moll p. 12f og p. 23ff). Det sidste skulle især optræde 5-6 års alderen (Moll. p.44).

Ellis arbejder videre med Moll's driftskomponenter, som han mener hører tættere sammen end Moll anfører. En omfattende analyse af kontraktions- eller parringsadfærd hos dyr og mennesker i 'primitive' samfund fører frem til, at opbygning af tumescence (kongestion) ikke bare er tiltrækning men:

“det mest signifikante stadie i den seksuelle proces. Det er under tumescence, at hele den seksuelle impuls psykologi bygges op (Ellis (03) p.49).

Og detumescence er ikke bare udtømning:

“af alle fysiologiske motoriske eksplotioner er den seksuelle orgasme eller detumescence den mest massive kraftfulde og overvældende. Så vulkanisk at den for de gamle græske filosoffer syntes at være en mindre form for epilepsi” (Ellis (03) p.53).

Op gennem evolutionen er tumescence-fasen gradvist blevet forlænget og derfor bedre i stand til at akkumulere energi. Og Ellis kan derfor konkludere, at Moll's to løst relaterede driftskomponenter især hos mennesket er faser i et sammenhængende seksuelt reaktionsforløb. I den første fase under indflydelse af ydre og indre stimuli:

“oplades organismen energimæssigt og det seksuelle apparat fyldes med blod” (Ellis (03) p.54).

Og i den anden fase 'udlades' så den seksuelle spænding fulgt af dyb kropslig afspændthed og 'befrielse' (relief). Dette er fra 1890'erne den første brugbare beskrivelse af det seksuelle reaktionsforløb og grundlaget for al senere seksualvidenskab.

Hirchfeld søgte i 1912 at sammenfatte periodens seksualvidenskab og kunne så garnere beskrivelsen med fysiologiske detaljer vedrørende hjerte, blodkar, respiration, hudtemperatur m.v. samt være nogenlunde sikker på den hormonale baggrund (Hirchfeld p.198 ff).

Hos Freud er beskrivelsen af det seksuelle reaktionsforløb imidlertid helt blufærdig. Der tales ikke om erektion og orgasme, og omtalen af seksualitet synes lidt et pinligt men nødvendigt redskab i afklaringen

af neurosernes etiologi. Det mest konkrete man kan finde er flg. passage:

“I den kønsmodne mandlige organisme bliver sandsynligvis kontinuerligt produceret somatisk seksualspænding, som periodisk bliver til en piring af det psykiske (...) og der opstår den psykiske tilstand af libidinøs spænding, som medbringer trangen til ophævelse af denne spænding. En sådan psykisk udladning er kun mulig på en måde, som jeg vil betegne som den specifikke eller adækvate aktion. Denne adækvate aktion består for den mandlige seksualdrift i en kompliceret spinal refleksakt” (Freud (95) p. 334f)

-eller i manuskript E:

“fysisk seksuel spænding over et vist niveau vækker psykisk libido” (Freud (50a) p. 192).

-og i forbindelse med angstanfald er der tale om:

“en akkumulation af fysisk seksuel spænding. Akkumulationen er en konsekvens af, at udladning er blevet forhindret” (Freud (50a) p. 191).

Disse temmeligt spekulative betragtninger søger Freud så i “Udkast” (der ligesom manuskript E er et papir sendt til vennen Fleiss) at underbygge neurofysiologisk.

Freud forestiller sig, at nervecellen kan være tom eller fyldt med kvantitet. Hvad dette egentlig er står hen i det uvisse, men kvantiteten optages af dendritterne og afgives via axonet. Det almene princip er, at cellen stræber efter at afgive kvantitet, og en ophobning af denne kun muliggøres ved, at kontakterne (synapserne) kan yde modstand. I det sensomotoriske system er nerveforbindelserne gennemtrængelige, men i systemet for de psykiske processer, hvor et ‘kvantitetsforråd’ er nødvendigt pga. selv-og artsopholdelse er nerveforbindelserne delvist uigennemtrængelige.

Nervestystemet optager således kvantitet i forbindelse med ydre og indre piring, men den indre kan man ikke flygte fra, den:

“stammer fra kropscellerne og konstituerer de store behov: sult, åndedræt, seksualitet (...) og ophører kun under bestemte betingelser (...) der med rette må beteges specifik” (Freud (80) p.17).

Fx. en ejakulation eller næringsoptagelse. Man kan også sige, at med indre piring og 'kvantitetsforråd':

Opstår i det indre af systemet det driftspres, som opretholder al psykisk virksomhed “Freud (80) p.55).

Inspireret af Exner (Sulloway p.116) er Freud endog tæt på den moderne viden om aktionspotentialer. Forrådets opbygning sker gennem summation af mange små kvantiteter op til en tærskelværdi, der åbner for gennemtrængelighed. Efter kvantitetsudladningen, tilfredsstillelsesoplevelsen (Freud (80) p.57) reetableres modstanden, og genopbygningen af kvantitet/driftpres starter igen (Freud (80)p. 53).

Men det afgørende spørgsmål er naturligvis, hvad indre piring overhovedet er for noget. I “Udkast” taler Freud om sekretoriske neuroner (Freud (80) p.61) og i “Tre afhandlinger” antciperes hormonforskningen:

“..i den interstitielle del af kønskirtlerne frembringes særlige kemiske stoffer, der efter at være optaget i blodkredsløbet bevirker visse dele af centralnervesystemets ladning med seksuel spænding” (Freud (05) p.62).

Hele denne Freuds første metapsykologiske teori er på mange måder vidtskuende, men den bærer på et alvorligt problem: ‘Udkast’s første hovedsætning om at neuroner stræber efter at afgive kvantitet (Freud (80) p. 15). Forhøjelse af kvantitetsniveau’et bliver så lig ulyst og kvantitetsudladningen lig lyst (Freud (80) p.45):

“Men regner man spændingen ved den seksuelle ophidselse til ulystfølelserne, kommer man i konflikt med den kendsgerning, at spændingen utvivlsomt føles lystbetonet” (Freud (05) p. 58). Den ydre piring, berøring:

“fremkalder allerede en lystfølelse, men er samtidig som intet andet egnet til at vække den seksuelle ophidselse, som

kræver yderligere lyst" (Freud (05) p. 59).

I andre sammenhænge søger Freud at knytte ulyst sammen med angst. Men det går heller ikke, da

"alle mere intensive affektprocesser selv de skrækbetonede former for ophidselse griber over på seksualiteten" (Freud (05) p.54)

- og Freud taler i forlængelse heraf om angstlyst ved eksamen, i børnelege o.lign.

Endelig søges ulyst og smerte indentificeret som store kvantiteters indtrængen (Freud (80) p.59). Dog synes egentlig ulyst at opstå ved erindring om smerte. Men her mangler jo kvantitetsforøgelsen, som Freud så mente kom fra en indre kilde, nogle sekretoriske neuroner (Freud (80) p.61). Og sammenknytningen: ulyst- umiddelbar smerte støder naturligvis på masokismeproblemet, som Freud også henviser til (Freud (05) p.54), men som behandles mere udførligt af fx. Ellis.

I en omfattende analyse af 'Kærlighed og smerte' søger Ellis med udgangspunkt i dyrs parringsadfærd og antropologisk og historisk materiale fylogenetisk at begrunde, at sammenknytning af smerte og seksuel ophidselse er et kvindeligt personlighedstræk (Ellis (03) p. 56ff).

Men spørgsmålet er, om det overhovedet er muligt at anvende den antikke hedonistiske lyst-ulyst dikotomi, som florerede i både eksperimentalpsykologien og i den filosofiske utilitarisme, og som seksualvidenskaben til dels gjorde op med (Freud først endeligt i 1920).

Lystbegrebet kan fysiologisk set defineres som et spændingsophobning-spændingsudladningsforløb og er rimeligvis uomgængeligt i teoretisk psyko-biologi og i praktisk filosofi (Cabanac p. 174 ff). Ulystbegrebet derimod synes diffust. Det kan knyttes til den af Darwin afdækkede ækelhedsreaktion, men det vil være en meget snæver bestemmelse. Spinozistisk og Nietzscheansk kunne ulysten ses som passivt at være i lidenskabernes vold, modsat lysten som den aktive udlevelen af ens væsen. Det løser ganske vist ikke masokismeproblemet, men peger måske alligevel på en løsning.

Hvis man som i middelalderen ser lysten som understøttende selv- og artsopholdelse - så formodes i det mindste: næringsoptagelse, kamp (aggression), flugt (angst), seksualitet og yngelpleje (især diening) at være lystfyldte aktiviteter (aktiv væsen-udlevning). Og ulysten kunne så bestemmes som tilstande, hvor denne livsbevarelse var umuliggjort. Men manglende mulighed for fødemidler, for at kunne forsvare sig eller undvige, for seksuel forening og for at kunne tage sig af sine små var rimeligvis ikke nogen fælles fysiologisk eller psykologisk karakter (som de lystfyldte har, hvilket vil blive uddybet senere). Så derfor efterlader denne 'løsning', der ligger tæt op ad Hirschfeld (p. 239)ff intet konkret brugbart ulystbegreb.

Et andet vanskeligt område for seksualvidenskaben var periodiciteten. Freud mente jo, at spændingen kontinuerligt opbyggedes, blev udladt, hvorefter der startede en ny cyklus. Hovedværket på dette område er af Freuds ven Fliess: "Forholdet mellem næsen og de kvindelige kønsorganer" (1897).

Titlen henviser til, hvad vi idag kalder endometriosis, hvor livmoderslimhindevæv findes andre steder i kroppen og hos begge køn kan forårsage periodiske blødninger fra næsen, men også fra endetarm m.v. (Youngson p. 119f). Hertil kobles Haeckels opfattelse af lugten som den fylogenetisk set primære kilde til seksuel ophidselse, og vor ligeledes fylogenetisk set primære biseksualitet.

På dette grundlag opbygger Fliess så en stor matematisk baseret teori om den organiske naturs kønsrelaterede biorytmer. Basalt er tesen en 23-døgns cyklus for mænd (svarende til de 28 hos kvinder), og i tilknytningen til denne cyklus påviste Fliess periodisk seksuel aktivitet (erektion) fra den tidligste barndom, blødninger (hos mænd især fra næsen) og cyklisk-patologiske seksualekvivalenter (neuroser, angstanfald og migræne) (Fliess p.199).

Andre forfattere beskæftigede sig imidlertid også med periodicitet. Men fx. Ellis analyserede biorytmerne som almene psyko-fysiske energimæssige cykler (Ellis (00) p. 73ff).

Det afgørende spørgsmål om baggrunden for periodicitet kunne ikke løses, da man ikke kendte de hypotetiske kemiske seksualstoffer. Man talte derfor blot om den indre pirringskilde. Freud skriver at seksuel ophidselse kan fremkaldes via pirringer:

“ad tre veje: udefra ved ophidselse af de af os allerede bekendte erogene zoner; fra det organiske indre af veje som endnu må udforskes; og fra sjælelivet” (Freud (05) p. 58).

Og flere andre analyserer da også på dette grundlag. Hirschfeld skriver, at

“jo stærkere den kemiske indre piring virker på seksualcentret, desto mindre behøver den nervøse ydre piring at være for at ophidse det” (Hirschfeld p. 252).

Til sidst i dette første afsnit skal behandles en række beslægtede fænomener: sublimeringer, konversioner, ækvivalenter osv.

Alle periodens forfattere mener, at hvis den akkumulerede seksualspænding hindres udladning transformeres den til symptomer eller alternative udladningsformer - fx. under religiøs ekstase. Det er et af seksualvidenskabens dogmer, der ubrudt kan føres tilbage til antikken og som man har kaldt “det hydrauliske synspunkt” (Birken p.46).

Som antydnet er der to hovedformer: transformation til sygdomssymptomer eller til religiøs/kunstnerisk adfærd. Mht. det sidste så er Freuds' og Hirschfelds sublimeringsbegreb meget blodfattigt - angiver blot at seksualenergien kan opbruges ved videnskabelig/kunstnerisk virksomhed. Mere historisk og antropologisk interesserede forfattere som Ellis og Bloch (p.99ff) gør mere ud af religiøs-ekstatiske øvelser som fx. flagellantisme og kunstnerisk-ekstatiske skaberoplevelser (Krafft-Æbing (03) p.10 og p.30) - der dog også kunne føre til epilepsilignende anfald med 'nervefeber' (Lundgren-Nielsen P.83ff).

Transformation til symptomer er også en opfattelse, der findes hos alle teoretikerne (Birken p.96, Hoenig p.13, Hirschfeld p. 243), men hos Freud bliver den selve omdrejningspunktet.

“Jeg kender tre mekanismer: affekttransformation (konversionshysteri), affektforskydning (tvangshandlinger) og affektombytning (angstneurose og melankoli)... Overalt må det være seksuel spænding, der indgår i sådanne omsætninger” (Freud (50a) p.188).

“Men i hysteri er det en psykisk ophidselse, der tager en forkert retning ind i det kun somatiske, hvorimod det (...ved angstanfald...) er fysisk affekt, der ikke kan komme ind på det psykiske område “(Freud (50,a) p.195).

I forbindelse med angstanfald stiger den seksuelle fysisk-kvantitative spænding op til den grænseværdi, hvor den skulle bindes som drivkraft bag et psykisk ønske. Men det sker af forskellige grunde ikke, hvorfor spændingen transformeres til angst og udlades i form af et angstanfald, der erstatter det seksuelt-orgastiske anfald (Freud (50a) p.192f).

“Psyken kommer i en angstaffekt, når den føler sig ude af stand til gennem en passende reaktion at fjerne en udefra kommende begivenhed (fare); den kommer i en angstneurose, når den føler sig ude af stand til at udlade den indefra kommende (seksual)-spænding. Den opfører sig altså, som projicerede den denne spænding udaf” (Freud (95) p.338).

Angst-eller panikanfaldet opstår altså, når man ikke kan identificere og udnytte den indre spændingsopbygning seksuelt, men i stedet oplever spændingen som en reaktion på en ukendt ydre fare.

M.h.t. det hysteriske anfald sker for så vidt det omvendte. Den fysiske spænding har 'nået' det psykiske og et seksuelt ønske trænger frem i bevidstheden. Dette vækker erindringer som nu - efter puberteten - er pinlige, hvorfor ønsket må fortrænges (Freud (80) p.113). Det psykiske fortrænges fra det somatiske, som så omsættes i anfaldet:

“Ved hysteri sker uskadeliggørelsen af den uudholdelige forestilling derved, at spændingssummen bliver omsat i det kropslige; herfor har jeg måttet foreslå navnet konversion” (Freud (94) p.63).

Reitan sammenfatter det udmærket, når han skriver:

“at den hysteriske konversion er en art tilbagedannelse eller regression, mens angstneurosens konversion endnu ikke har nået det psykiske, den er derfor ikke en regression men et svigt i progressionen” (Reitan p.63).

Fra de psykiske sygdomme (hvor stamformerne er angstanfaldet og det

hysteriske anfald) er der glidende overgange til en række andre sygdomme herunder epilepsi og migræne, hvorfor Freud da også anvender begreber som 'hystereo-epilepsi' (Freud (92) p.58f).

"Den 'epileptiske reaktion' som dette almindelige symptom kaldes, kan uden tvivl opfattes som neurosens omplacering, hvis essens det er somatisk set - at skaffe sig af med mængder af spænding, som den ikke psykisk kan behandle "(Freud (29) p.21).

Migræne karakteriseres i 10 punkter: periodisk optræden, spændingssumation, især kvinder i den fødedygtige alder osv. Og den centrale hypotese er, at:

"migræne er en toksisk effekt produceret af den seksuelt stimulerende substans, når denne ikke kan finde tilstrækkeligt afløb (Freud (500) p.214).

Men det er kun Freud og Bloch der betragter epilepsi og migræne som seksualekvivalenter. Krafft-Ebing fx. behandler epilepsi udførligt, men det er på gr. af symptomernes ofte åbenlyse seksuelle karakter (Krafft-Ebing (03) p.331ff).

M.h.t. seksualitetens genese og differentiering så var 90'ernes seksualteoretikere jo uddannet under positivismen med begreber som parring, spænding og energikonstans inden for fysiologi og eksperimentalpsykologi. Og denne viden benyttes da også af Freud, Moll, og Ellis. Samtidig er 90'erne en nyromantisk periode, hvor naturfilosofi, det ubevidste og driften vender tilbage med darvinistisk inspirerede begreber for selv- og artsopholdelse i.st.f. Gud og ånd.

I denne kontekst bliver neurologi, psykiatri og seksualpatologi centreret om udviklingsforstyrrelser, fixeringer eller regressioner, ontogenetisk og / eller fylogenetisk .

Alle periodens teoretikere undtagen Binet anlægger faktisk dette synspunkt, og når især Ellis og Bloch inddrager antropologisk materiale, er det netop for at afdække det ontogenetisk almene, og fordi de mente, at primitive folkeslag repræsenterede artens barndom.

Udviklingen af seksualvidenskaben fra ca. 1886 til ca. 1906 beskrives ofte som en udvikling væk fra at anse homoseksualitet, perversioner

osv. som biologisk betingede degenerations symptomer, og frem til at se dem som psykisk/erhvervede afvigelser. Det gælder Wettley (p.80ff) Hoenig (p.9ff) og til dels Birken (p.90f). Men dette er kun til dels rigtigt. Man overvinder stort set forestillingen om skørlevnet som årsag (selv om masturbation stadig spøger) og forestillingen om at racer, folk og til dels hele familier er degenererede. Men begrebet bevares - der sker blot et skift fra:

“en fylogenetisk eller ‘racemæssig’ til en ontogenetisk eller individuel opfattelse af degeneration” (Birken p.91).

Udviklingen ses tydeligst hos Krafft-Ebing. I forordet til 1. udgave af *Psychopathia Sexualis* (1886) tales om perversionser som udtryk for menneskelig svaghed og armod, mens forordet til 12. udgave (1903) omtaler de perverse:

“som åndeligt og socialt højtstående og ofte meget fintfølede mennesker” (Krafft-Ebing (03) p. VII).

Men fx. homoseksualitet er stadig degenerativt betinget, uden dog at være selv-eller familieforskyldt; det er den kun i en nyttilkommen gruppe af erhvervet homoseksualitet, hvor årsagen er masturbation (Krafft-Ebing (03) p.208ff).

Værket er overordnet opdelt i en almen patologi, der omfatter perifere, spinale og cerebrale ‘neuroser’, en speciel patologi angående seksuelle forhold i fx. psykose og epilepsi samt en kriminalpatologi. Der er to spinale neuroser (erektions- og ejakulationsforstyrrelser) og fire cerebrale: hyperæstesi, anæstesi, paradoxi (seksualitet hos især børn og oldinge) og paræstesi (dvs. de egentlige perversionser: sadisme og masokisme - som er Krafft-Ebings begreber - fetishisme, homoseksualitet osv.). De udgår alle fra et påstuleret seksualcentrum i hjernen og er degenerative (Krafft-Ebing (03) p.25ff).

M.h.t. homoseksualitet så havde Darwin jo påvist en oprindelig biseksualitet og henvist til rudimentære bryster hos mænd, penis hos kvinder osv. Den homoseksuelle repræsenterer en uafsluttet udvikling, idet vedkommende primært er biseksuel men sekundært udvikler homoseksualitet. Imidlertid rekapitulerer ontogenesen fylogenesen, så hos den enkelte grundlægges biseksualiteten i fosterudviklingens kønsdifferentiering (sml. Sulloway p.294, Krafft-Ebing (03) p.36).

Tendensen til degeneration afhænger af graden af "organisk belastning". Et ubelastet menneske bliver ikke homoseksuel af masturbation, forførelse el. lign.

"Anderledes ligger det med belastede sandsynligvis biseksuelt anlagte ufærdige, d.v.s. individer der ikke klart er udviklet til heteroseksuelle følelser (Krafft-Ebing (03) p.212).

Ud over det kønsmæssige kontinuum er den grundlæggende perverse dimension: sadomasokismen, der naturligvis svarer til: mandligt-kvindeligt. Masokismen er således:

"en sygelig stigning i et enkelt træk af den kvindelige, psykiske køns karakter (Krafft-Ebing (03) p.147).

Og rollefordelingen er evolutionært fremkommet. Hanner sammenknytter sult og sex i en form for oral-aggressiv ophidselse, når hunnen bemægtiges (Sulloway p. 292f) og perversioner som fx. lystmord er derfor degenerative (Krafft-Ebing (03) p.71ff).

En oprindelig biseksualitet og en oprindelig sado-masokisme, som vi har reminiscenser fra, og som p.g.a. degenerative udviklingsforstyrrelser udarter i patologiske former. Det er ca. dér 12. udgave står, og det er andet sted end 1. udgave.

Freud følger i mangt og meget Krafft-Ebing men har med Jackson et mere sofistikeret udgangspunkt. I disputasen diskuterer han forskellige hjernelæsioners konsekvenser og følger:

"H. Jacksons doktrin, at alle disse funktionsmåder repræsenterer stadier af funktionel retrogression (disinvolution) af et højt organiseret apparat og derfor korresponderer til tidligere stadier af dets funktionelle udvikling" (Freud (91) p.87).

Og i Freuds arbejde med drømme knyttes så forbindelsen til rekapitulationsteorien (Freud (50a) p.274).

"bag denne individuelle barndom forjættes der os da et indblik i den fylogenetiske barndom af menneskehedens udvikling, af hvilken individets i virkeligheden er en afkortet af forskellige livsomstændigheder påvirket gentagelse (Freud (00) p.432).

M.h.t. perversioner fremhæver Freud især lugten som oprindelig ophidselsesfaktor hos dyr - og perverse.

“Perversionerne fører almindeligvis til zoologien, og har en animalsk karakter” (Freud 150 a p.240).

De afspejler medfødte komponenter i seksualdriftens konstitution, som under degenerationens indflydelse atter selvstændiggøres (Freud (05) p.30).

Men også den seksuelle regression hos neurotikere peger tilbage mod et arkaisk stadi i artens oprindelse (Freud (50) p. 303f). Ja, det fremhæves endog, at en del af seksualhæmningerne er forankret fylogenetisk og ikke udelukkende et produkt af opdragelsen (Freud (05) p.39).

I et brev til Abraham i 1907 opsamler Freud i en enkelt sætning indflydelsen fra Jackson.

“det almene patologiske synspunkt, at en sygdom altid betyder et tilbageskridt i udvikling (den engelske forfatters evolution og involution)” (Freud (65) p.21).

- og Freuds centrale begreber, regression og fixering er derfor primært fylogenetiske og ikke ontogenetiske. Foucault udtrykker det Freud-Jackson'ske synspunkt således:

“Sygdommen er ikke i sit væsen naturstridigt, den er selve naturen men i et modsatrettet forløb (...). En sygdoms betydning kan således defineres ud fra det niveau, hvorpå regressionsprocessen stabiliseres (Foucault (71) p.44).

De eneste teoretikere der havde et andet syn på perversion er Binet og til dels Bloch.

Binet mener nok, at degeneration er en nødvendig betingelse for sygdommen (Binet p.167), men det forklarer ikke hvorfor én bliver sadist en anden fetishist. Det er tilfældige barndomsoplevelser, der associativt får determinerende indflydelse. Binet får en række disciple bl.a. Schrenck-Notzing (Sulloway p.2186f, Birken p.97f).

Bloch finder alle perversionerne i stort set ethvert 'primitivt' samfund, og påstuler en artsbetinget "pirringshungere" og et variationsbehov. Bestemte typer af pirring mister effektivitet ved gentagelse, og pirringssituationer i barndommen bestemmer som hos Binet hvilke perversioner der udvikles (Bloch p.490ff).

Endelig skal barnets seksualitete behandles som afslutning på seksualvidenskaben konstituering.

Som tidligere antydet vægrede Freud sig mod at anerkende barnets seksualitet helt frem til 1897, hvor fænomenet var beskrevet af alle andre: Moll, Krafft-Ebing m.f.

Freud mente før 1897, at seksualneuroserne forstået som et symptomkompleks kunne forklares etiologisk ved, at de pågældende i barndommen havde været udsat for et seksuelt overgreb - en forførelse.

Nu står en sådan etiologisk forklaring i modsætning til inspirationen fra Jackson. Her er symptomformationen evolutionært forklaret og etiologien udvendig i forhold hertil. Et defekt gen, en hammer i hovedet eller en voldtægt kan forklarer sygdommens udbrud, men ikke sygdommen selv med dens uniforme symptomformation.

Et andet problem var, at alle klienter, som Freud og hans kolleger tog sig af berettede om incestuøse oplevelser i barndommen, hvorfor man måtte slutte, at seksuelle overgreb på børn var regelen snarere end undtagelsen.

Efter en selvransagelse/selvanalyse opgav Freud så i 1897 forførelsesteorien. De berettede scener var ikke erindringer, men ønskefantasier, og det implicerer jo en infantil seksualitet.

Molls hovedværk fra 1897 beskriver yderst detaljeret børns seksuelle udvikling (Moll (97) p.82ff). også den hos mennesket særegne udvikling, hvor seksualdriften optræder i 5-6 års alderen, selv om den egentlige pubertet først kommer i 13-14 års alderen, er udførligt tematiseret hos Moll (97) p.44ff). Og mellem 1890 og 1909 producerer Moll en lang række arbejder, der lægger op til mamutværket: "Das Sexualeben des Kindes" (Moll (09)), der rummer overvældende empirisk materiale for seksuelle reaktionsforløb med orgastisk kulmination helt ned i første

leveår (Moll (09) p.57f).

Maturbationsteknikken er for piger 'at rokke' - d.v.s. sidde på fx. en pude og køre frem og tilbage indtil orgasme. Hos drenge er teknikken tilsvarende at klemme lårene sammen om en erigeret penis og bevæge kroppen frem og tilbage. Forløbet kan være ledsaget af oral aktivitet, sutning - men en rytmisk trækken i øreflippen eller i næseslimhinden er mere almindelig.

Ellis beskriver seksuelle reaktionsforløb i 8 - måneders alderen med angivelse af alle fysiologiske reaktioner incl. målinger af orgastiske kontraktioner. I følge Sulloway (p.308) er disse resultater først publiceret i en artikel fra 1898 men indgår i senere arbejder, hvor også diegivning beskrives som et seksuelt reaktionsforløb for både mor og barn (Ellis (03) p.15).

Både Ellis og Moll henviser altså til oral aktivitet i forbindelse med spædbarnets seksuelle reaktionsforløb, men uden at det orale er det centrale. Og m.h.t. det lidt ældre barn, er den ingen henvisninger til anal seksualitet.

Freuds fase lære er således Freuds egen helt originale teori, der som antydnet bygger på det radikalt fylogenetiske grundlag han fandt hos Bölsche. Og der er ikke megen empirisk grundlag for teorien. Freud henviser til Lindner, der i 1887 offentliggjorde et omfattende empirisk studie over oral aktivitet (Lindner p.72f). Men Lindner skriver intet om et egentligt seksuelt reaktionsforløb i forbindelse med sutning og kan derfor ikke bruges som understøtning for følgende påstand:

“Stuning er forbundet med fuld koncentration af opmærksomheden, fører enten til søvn eller endda til en motorisk reaktion i en slags orgasme” (Freud (05) p.40).

Kort fortalt er Freud's teori om barnets seksuelle udvikling baseret på en opdeling i 2 'halvlege':

- a. frem til ca. 5-6 år bestående af faserne: oral, anal, fallisk, der munder ud i etablering af et seksualobjekt fra voksengenerationen (mor, far eller erstatning herfor) - dvs. et ødipalt objektvalg.
- b. fra ca. 6 år til 13-14 år med faserne: latens og pubertet, der

afsluttes med etablering af et generationsadækvat seksualobjekt.

I oral og anal fase menes den seksuelle spændingsakkumulation at være et slags biprodukt til den centrale selvopholdelsesfunktion (næringsoptagelse og affaldsudskillelse). Barnet sutter mere og mere intenst op til et klimax;for derefter

“at synke mæt tilbage fra brystet og falde i søvn med røde kinder og saligt smil “(Freud (05) p.41).

Lidt ældre børn:

“tilbageholder fæces indtil disse ved deres ophobning fremkalder heftige muskelkontraktioner og ved passagen gennem anus kan udøve en stærk parring på slimhinden” (Freud (05) p.44).

Men som sagt er oral og anal seksualitet problematisk, og det er forestillingen om en latensfase også. Hvad der derimod er vigtigt, og som både Moll, Ellis og Freud har fat i, er seksualdriftens ‘dobbelte begyndelse’: i 5-6 års alderen før udviklingen af de sekundære køns karakteristika, dvs. før færdiggørelsen af organer der kan bruge seksualdriften til noget, og i 13-14. års alderen med et adækvat seksualobjekt. Desuden en seksualitet før ødipal-alder og til dels også i latensperioden, der i en vis forstand er objektløs og ikke-seksuel. Og endelig en ødipal seksualitet, der først bliver problematisk/traumatisk efter puberteten.

“Overalt viser det sig, at en erindring fortrænges, som først bagefter er blevet til traume. Årsagen til dette sagsforhold er pubertetens forsinkelse i forhold til individets udvikling iøvrigt. “(Freud (80) p.113).

4 Sexologien

I løbet af dette århundredes første årti ophører seksualvidenskaben med at eksistere til fordel for seksualpolitik og seksualoplysning. Og den frisindede fløj i den seksualpolitiske diskussion etablerer efterhånden en socialmedicinsk deldisciplin: sexologi - baseret på lige dele seksualoplysning og seksualoptræning.

Man holder således op med, at spørge om hvad seksualitet er, hvad forholdet er mellem sex og sygdom, drift og affekt osv.

Men videnskaben kører naturligvis videre mod stadig opsplitning i deldiscipliner. Og i denne almindelige videnskabelige udvikling afdækkes naturligvis hele tiden en mængde forhold af betydning for en seksualvidenskab indenfor fx. (neuro)-fysiologi endokrinologi osv.

Resultaterne indplaceres imidlertid ikke i nogen overordnet teori. Finder man således, at blokering af de mandlige kønhormoners virkning forårsager en total disinteresse for seksualitet hos begge køn, så lader man bare resultatet stå lidt. Der er ingen mere, der reflekterer over, hvad dette betyder før vor opfattelse af seksualitet generelt.

Interessen er i sexologien flyttet fra teori til praksis.

Imidlertid er der en enkelt undtagelse fra dette århundredes teoriløshed - nemlig W. Reichs arbejder fra ca. 1930. I "Orgasmens Funktion" fra 1927 (ikke at forveksle med en helt anden bog af samme navn fra 1942, som er den, der kan købes i handelen) optegnes for første gang det seksuelle reaktionsforløb i kurveform: ophidselsens stigning op mod orgasmen (opdelt i underafsnit), selve orgasmen og afslapningsfasen.

Orgastisk potens har hos Reich at gøre med adækvat spændingsnedbrydning - og forudsætningen herfor er evnen til 'bevidstløst' (dvs. uden fantasi) at hengive sig til den genitale oplevelse. Reich skelner videre mellem 4 former for forstyrrelse af den orgastiske potens pga. onani, skyldfølelser, angst for hengivelse mv. Forstyrrelsesformerne optegnes grafisk og diskuteres i relation til de forskellige neuroser, hvorved Reich får behandlet hele forholdet mellem psykoneuroser og aktualneuroser, mellem seksualitet og angst (Reich (27) p.25ff)

Reichs andet væsentlige bidrag til seksualvidenskaben er Karakteranalyse (1933) - ikke at forveksle med bogen af samme navn fra 1945. Karakteren er udtryk for de hæmninger, der vanskeliggør hengivelsen - et forsvar eller en pansring, der indsættes som et beskyttelsesfilter mellem drift og omverden.

Da driftimpulserne ikke kan tilfredsstilles umiddelbart, må alle have et vist karakterpanser - men mange beherskes ligefrem af det. Psykisk manifesterer det sig i personens hele væsen (høflighed, pral, manerer), somatisk i form af kropsholdning, kropsdimensionering og det bagvedliggende system af muskelspændinger.

Karakterens opståen ses som resultat af en række driftsforbud i barndommen. Barnet udvikler bestemte teknikker til at bremse op, når impulser trænger sig på: holde vejret, spænde i bestemte muskelgrupper, opføre sig pænt, tænke på noget andet osv. Disse teknikker føjer sig efterhånden sammen til et automatisk forsvar: Karakteren. (Reich (33) p. 277ff).

Men Reichs videnskabelige arbejder er svære at få diskuteret. For det første fordi de ikke foreligger. Reichs efterkommere har udsendt 'patruljer', der på alverdens biblioteker har opsnuset og destrueret disse værker, der ligger før opdagelsen af den sande lære om den kosmiske seksualenergi: orgon.

For det andet engagerede Reich sig voldsomt i den seksualpolitiske debat og legitimerede sin teoritisering med nødvendigheden af at frigøre proletarerne for seksuelle frustrationer, så de på fuld kraft kunne kaste sig ind i klassekampen (Reich (34) p. 27 ff). Og det er næppe en argumentation der fænger idag.

Men tilbage til sexologien! før første verdenskrig tog den seksualpolitiske debat overvejende afsæt i kønssygdomme. Det gælder dog ikke England, hvor en hård censur sørgede for, at skrifter af seksual karakter kun var tilgængelig for læger. (Hall p. 355). USA derimod tog udfordringen op. Prostitution var roden til alt ondt: moralsk forfald, kønssygdomme, vold m.v. (Bullough (94) p. 304 ff).

Man havde i USA en meget restriktiv lovgivning vedr. kontrol med prostituerede. Men det var åbenbart ikke nok. Den amerikanske 'renhedsalliance' fra 1895 søgte gennem undervisningsprogrammer og

kampagner at skabe 'renhed' for alle ikke-gifte personer. Sex hører hjemme i ægteskabet. Udenfor fører især prostitution og 'selvmisbrug' (dvs. masturbation) til en række frygtelige sygdomme.

Hele denne linie fortsættes i den amerikanske sammenslutning for "Seksuel Hygiejne" fra 1910, og op imod krigen fremstillede præsident Wilson:

"den amerikanske soldat som en korsfarer for demokrati, der holder sig selv ren for sin kvinde ved at afstå fra alkohol og sex" (Bullough (94) p. 306).

På kontinentet, specielt i Tyskland kom diskussionen til at dreje sig om, hvorvidt seksuel abstinens var forenelig med sundhed, eller om det var direkte sygdomsfremkaldende (det antik - middelalderlige synspunkt). Kampen blev meget omfattende og bitter. I det hele taget var Tyskland fra første færd den seksualpolitiske hovedscene med 9 ud af de 11 eksisterende tidsskrifter på området i 1910 (Hill p. 286).

Udgangspunktet var som i England - USA: prostitution og kønssygdomme, og den konservative opfattelse blev varetaget af kvindebevægelsen, der krævede førægteskabelig renhed hos begge køn. Og det implicerede så, at man måtte hævde, at seksuel abstinens var uskadelig (Hill p. 289).

Allerede i 1902 blev det tyske forbund for bekæmpelse af kønssygdomme dannet:

"fra begyndelsen med et Janus-ansigt af oplysning og retledning, af information og propaganda, af uddannelse og manipulation" (Rühmann cit. af Hill p. 290).

Forbundet kørte to tidsskrifter, udgav små pamfletter i millionoplag og blev støttet af notabiliteter som Agust Forel og til dels også af Moll. Politikken var klar: Ægteskabet var eneste legitime ramme om seksualitet. Foranstaltninger mod kønssygdomme, prævention m.v. blev fordømt, fordi det opfordrede til illegitim sex og adskillelse af seksualitet og reproduktion.

Den liberale fløj blev støttet af den psykoanalytiske bevægelse (Freud, Stekel m.f.), Hirschfeld, Bloch, til dels Krafft-Ebing samt særlige sex-reformatorer som Max Marcuse og svenskeren Anton Nyström.

Organisatorisk var udgangspunktet foreningen for moderbeskyttelse ledet af socialister og radikale feminister som filosofen Helene Stöcker. Men andre foreninger kom til - bl.a. en sammenslutning af socialistiske læger, der etablerede en etiologisk sammenhæng mellem seksuel abstinens og psykisk sygdom (neuroser, især neurasteni, psykoser og perversjoner) samt visse former for organisk sygdom.

“præ- og ekstra - ægteskabelig samleje blev ikke betraget som amoralsk i sig selv, i nogle tilfælde var lægen endog nødsaget til at foreskrive det “(Hill p. 294).

- Og Marcuse giver den hele armen i romantisering af den seksuelt tilfredsstillede arbejder som den gode kammerat og glade samfundsopbygger.

Efter første verdenskrig var det ikke lægere kønssygdomme, der stod i centrum - men derimod prævention (og abort).

Og nu kom Danmark med.

Chr. Christensen havde allerede før krigen rejst rundt i arbejderkvarterer og agiteret for prævention. Efter krigen kom en række kvinder til: Thit Jensen, der agiterede på et eugenisk grundlag, og Jo Jacobsen hvis grundlag var mere socialt og som stiftede en forening for seksuel oplysning med inspiration fra hendes svenske pendent: Elise Ottesen-Jensen, hvis “Riksförbund” i 30'erne havde ca. 60.000 medlemmer.

Enkelte læger var også med på den radikale fløj - specielt Leunbach der i 1924 oprettede en seksualklinik for arbejderkvinder (Hertoft p. 261) Han måtte senere i fængsel for svangerskabsafbrydelse, mens kvinder med barnevogne gik i demonstrationstog.

England fik omsider en progressiv fløj efter første verdenskrig med kvinder som Marie Stopes og Helena Wright, der begge skrev oplysende bøger om ægteskabelig seksualitet - incl. prævention og kvinders orgasme (Hall p. 358). En enkelt læge: Norman Haire havde desuden kontakt til de centrale kredse på kontinentet: Berlin - og København hvor Reichs skrifter udkom, og hvor bl.a. Ellen Sigersted og Gunnar Leistikov havde tætte forbindelser til Tyskland.

Den socialdemokratiske regering i Preussen tildelte i 1919 Hirschfeld en stor fashionabel villa til at huse bibliotek og et sexologisk institut. Hirschfeld etablerede desuden en seksualklinik og en ugentlig "stand-up" - spørgsmål/svar- sceance angående seksuelle problemer i villaens "Haeckel - sal" (Grossmann p. 16). Det blev et tilløbsstykke for berlinere.

Ellers udgjordes den konservative fløj i Tyskland hovedsageligt af den traditionelle kvindebevægelse og de kristelige, mens reformtilhængerne var at finde i seksual reform-bevægelsen og foreningen af socialistiske læger (Grossmann p.17). Anarkosyndikalisterne oprettede imidlertid deres egen organisation og det tyske kommunistparti med Reich i spidsen en sex. - pol. bevægelse med "Internationalt Tidsskrift for politisk Psykologi og Seksualøkonomi", der udkom i København (Siersted p. 118f), og som påpegede sammenhængen mellem seksualundertrykkelse i barndommen og senere autoritetstro.

Internationaliseringen var i det hele taget et Berlin - København - anliggende. Hirschfeld indkaldte 1921 til international kongres, der i København 1928 fik navnet "Verdensforbundet for seksualreform". Programmet bestod bl.a. i prævention, abortlovgivning, seksualoplysning, forebyggelse af kønssygdomme samt et mere rationelt syn på seksuelle afvigere. (Thrysoe (81) p.21).

I slutningen af 20'erne begynder debatten så "at skifte karakter, fordi reformtilhængerne får en modstander, der er langt stærkere og farligere end kirke, borgerlige partier og traditionel kvindebevægelse - nemlig: nazismen. Og i 30'erne bliver det seksuelle spørgsmål selve omdrejningspunktet i kulturkampen mellem socialismen og nazisme.

I Danmark var socialisterne eller de kulturradikale organiseret omkring forskellige tidsskrifter, hvoraf "Sex og Samfund" her er det vigtigste. Nazisterne var organiseret i en række småpartier samt i K.U.

Begge fløje gik ind for sundhed og beskyldte hinanden for usundhed (Thrysoe (81a) p.70). K.U. kaldte således "Sex og Samfund" for "Sex og Sygelighed" og betragtede indholdet som udtryk for bolsjevisme og perversiteter (Elbrønd - Bek p. 19).

Reformfløjens tidsskrifter blev beslaglagt af politiet, redaktører

måtte i fængsel og K.U. foranstaltede offentlige bogbrændinger. Reformfløjen blev desuden latterliggjort af DKP (Scherfigs "Idealister" og Kirks "Mørke magter") og den socialdemokratiske regering med K.K. Steinche i spidsen gik nærmest nazisternes ærinde:

"Den Tøjlesløshed der f.eks. i Tyskland fik lov til at brede sig gennem Agitationen for Børnebegrænsning, Fosterdrab, gennem udbredelsen af svinsk litteratur..." (Steinche, Social-Demokraten 19.09.1938).

- alt dette banede vej for nazismen (Elbrønd- Bek p.11). Herudover udviklede Socialdemokratiet et socialpolitisk sundhedsbegreb i forbindelse med den omfattende børne og familiebeskyttelseslovgivning 1937-39: Den sunde borgerliggjorte arbejderfamilie med et befolkningspolitisk tilstrækkeligt børnetal, og som trods små midler er i stand til at opretholde et pænt og rent hjem.

Efterhånden sker der dog en tilnærmelse mellem socialdemokrater og de liberalt progressive, og det bliver holdningsgrundlaget for de håndbøger i seksuallivet, som i 40'erne og 50'erne oversvømmer de danske hjem.

Og strukturen i disse bøger bliver så grundlaget for det, der i dag kaldes 'sexologi' (Thryssøe (81) p.22).

Håndbøger i seksualitet optræder allerede i antikken, hvor de var ganske frivole (King p.31ff), og senere især i 16-1700 tallet hvor de hurtigt blev temmelig moralske (Crawford p. 83ff). Håndbøgerne fra 1950'erne er nærmest manipulatoriske: ideologisk påvirkning under dække af neutral oplysning.

Alle bøgerne udviser en betragtelig ensartethed mht. opbygning og holdning. En bog som Axel Tofte: "Seksuel Hygiejne" kan danne udgangspunkt.

Der startes med de to køn, deres kønsorganers anatomi og funktion og deres forening i kønsakten (incl. brudenat m/mødom). Derefter deres hygiejne (renligholdelse), og hvor hyppigt de bør bruges. Konsekvensen af brugen kan jo være befrugtning, med mindre der anvendes prævention eller sker abort. Men der kan også ske forstyrrelser (impotens, frigiditet), eller det hele kan være lidt særegent: perversion. Desuden

skal man passe på sygdomme (gonorré, syfilis) og derfor holde sig fra prostitution. Endeligt gives der retningslinier overfor børns opdragelse og overfor ugiftes kønsliv (onani, førægteskabeligt samliv).

Toftes bog er således fuldstændig logisk opbygget og helt underlagt et oplysningsformål. En anden udbredt bog: Karl Evang's: "Mand og Kvinde" har næsten samme opbygning bortset fra, at den begynder med opdragelse og undervisning. Men også mere videnskabelige håndbøger som Hoffmeyer: "Samliv og samfund", der er skrevet af forskellige specialister udviser stort set samme opbygning.

Grundholdningen i alle disse bøger er, at seksualitet indenfor ægteskabet er noget ophøjet, rent, sundt og smukt, - andet er betænkeligt, sjusket eller direkte farligt. Der kunne gives mange kostelige eksempler, her blot et enkelt:

For Tofte er (den ægteskabelige) kønsakt en moralsk oplevelse (p. 81). Men den der onanerer:

"ligner et menneske der sætter sig i baggrunden af en knejpe mellem vinløv af papir, mellem elektrisk oplyste vindruer af glas, overfor en dårligt malet væg, og som søger at bilde sig selv ind, at han er rejst til det smukkeste landskab". (Tofte p. 297).

Efter 2. verdenskrig er der udviklet to afgrænsede områder, der har udvidet håndbogstraditionen: sexualsociologien og sexualfysiologien.

Omkring 1950 fremkommer der en masse sexualsociologiske undersøgelser. Herhjemme er det Aukens undersøgelse over unge kvinders seksuelle adfærd - men hovedværket er naturligvis Kinsey, der oprindeligt var professor i zoologi og arbejdede ud fra statistiske metoder med taxonomi og evolution. Metoden blev ikke ændret meget, efter han i 1939 blev interesseret i seksualitet og 20 år efter rådede det ny institut for "sex research" over 18.000 interviews.

Det er karakteristisk, at valg af spørgsmål sker helt uden teoretisk styring. Udover baggrundsspørgsmål, går man frem på følgende vis: Først er der fænomenet seksuel ophidselse - orgasme. Så er der distinktionen: alene (onani) eller med partner (og i så fald med samme køn, forskelligt køn eller med dyr). Hvad angår forskelligt køn er spørgsmålet: førægteskabelig, ægteskabelig, ikke-ægteskabelig og

extra-ægteskabelig. Omkring hvordan orgasme opnås er distinktionen: Oral, manuel, anal eller genital osv.

Herefter kan det hele krydsrelateres, så man fx. kan finde ud af , hvor mange negere der opnår orgasme med dyr via oral kontakt. (Thrysoe (81) p.23).

Seksualfysiologien udspringer af Masters og Johnsons undersøgelser fra 60'erne over de fysiologiske reaktioner under det seksuelle forløb. 694 aktive forsøgspersoner har i laboratoriet gennemført ca. 10.000 seksuelle reaktionsforløb ved mekanisk stimulering eller coitus i forskellige stillinger. De forskellige fysiologiske ændringer er målt eller direkte iagttaget, og der er foretaget en masse baggrundsinterviews. Resultatet er den første præcise beskrivelse af, hvad der sker under det seksuelle reaktionsforløb.

Men Masters og Johnsons undersøgelser er også teoretisk ustyrede, og derfor mangler der en del differentieringer.

Overordnet må man derfor sige, at de to nye deldiscipliner har ikke ændret sexologien ret meget.

Israels 'Sexologi' fra 19 begynder således med kønnsorganer og børns seksuelle udvikling. Derefter to kapitler seksuallsociologi og så det seksuelle samvær. Herefter homoseksualitet, frigiditet, impotens, prostitution - og som noget nyt; pornografi. Men ellers prævention, kønssygdomme, seksuelle forbrydelser, samt til sidst undervisning.

Konkluderende kan man sige, at sexologien ikke er struktureret efter videnskabelige kriterier men på baggrund af en seksualpolitisk bestemt oplysningstradition. En moderne seksualvidenskab må gå bag om sexologien og tage afsæt i 1890'ernes seksualvidenskab og dens antik-middelalderlige rødder.

LITTERATURLISTE:

- Aguinas, T.: "Pleasure" ("Summa Theologiæ" Bd. 20 London 1975).
- Aristoteles: "Generation of animals" (London 1953).
- Augustin: "Bekendelser" (Kbh. 1988).
- Auken, K: "Undersøgelse over unge kvinders seksuelle adfærd" (Kbh. 1953).
- Birken, L.: "Consuming Desire" (London 1988).
- Bjelke, J.F. (ed.): "Verden som Vilje og Forestilling" (Oslo 1991).
- Bloch, I: "Das Sexualeben unserer Zeit" (Berlin 1907).
- Brandell, G.: "Freud og hans tid" (Kbh. 1963).
- Bullough V.L. (82): "Sexual Practices and the Medieval Church" (Buffalo 1982).
- Bullough V.L. (89): "The Physician and Research into Human Sexual Behavior in Nineteenth - Century Germany" (Bull. Hist. Med. 1989).
- Bullough. V.L. (92): "Sin, Sinckness and Sanity" (London 1992).
- Bullough. V.L. (94): "Science in the Bedroom" (N.Y. 1994).
- Bullough, V.L. (94a): "The development of sexology in the USA in the early twentieth century" (i Porter, R. et.al. (eds): "Sexual Knowledge, Sexual Science" (Cambridge 1994).
- Cabanac, M.: "Pleasure: the Common Currency" (J. Theor. Biol. 1992).

- Cadden, J.: "Meanings of sex difference in the Middle Ages" (Cambridge 1993).
- Constantine, The A.: "The Pantegni and Related Texts" (Ca. år 1100 udgivet af Burnett, C et. al. Leiden 1994).
- Crawford, P: "Sexual knowledge i England 1500-1750" (i Porter, R et. al. (eds.): "Sexual Knowledge, Sexual Science" Cambridge 1994).
- Darwin, C. (71): "The Descent of Man and Selection in Relation to Sex" (London 1871).
- Darwin, C. (77): "A Biographical sketch of an Infant" (Mind 1877).
- Dessoir, M.: "Zur Psychologie der Vita sexualis" (All. Z. für Psychiatrie 1894).
- Edelheit, H.: "Complementarity as a Rule in Psychological Research" (Int. J. Psycho-Anal. 1976).
- Elbrønd-Bek, B. et.al: "Sex og Samfund" (Kbh. 1975).
- Ellenberger, H.: "The Discovery of the Unconscious" (New York 1970).
- Ellis, H.: "Studies in the Psychology of Sex" (bd III 1903, bd II 1900) (Philadelphia 1900-03).
- Elsässer, G.: "Ausfall des Coitus als Krankheitsursache in der Medizin des Mittelalters" (Berlin 1934).
- Evang, K.: "Mand og Kvinde" (Kbh. 1956).
- Fliess, W.: "Die Beziehungen zwischen Nase und weiblichen Geschlechorganen" (Leipzig 1897).
- Foucault, M. (71): "Sindsygdом og Psykologi" (Kbh. 1971).
- Foucault, M. (84): "The Care of the Self" (London 1984).

- Foucault, M. (85): "The Use of Pleasure" (Middelsex 1985).
- Freud, S. (91): "Zur Auffassung der Aphasien" (Wien 1891).
- Freud, S. (92): "Hysteria" (S.E. bd I).
- Freud, S. (94): "Die Abwehr - Neuropsychosen" (GW bd I).
- Freud, S. (95): "Über die Berechtigung von der Neurasthenie einen bestimmten Symptomenkomplex als Angst - Neurose' Abzutrennen (GW I).
- Freud, S. (00): "Drømmetydning" (Kbh. 1960).
- Freud, S. (05): "Tre afhandlinger om seksualteorien" (Kbh. 1961).
- Freud, S. (10): "Die Psychogene Sehstörung in Psychoanalytischer Auffassung" (GW bd 5).
- Freud, S. (29): "Dostojevski and Parricide" (The Realist 1929).
- Freud, S. (50): "Aus den Anfängen der Psychoanalyse" (London 1950).
- Freud, S. (50 a): "Extracts from the Fliess - papers" (S.E. 1950).
- Freud, S. (65): "Briefe - Karl Abraham" (Frankfurt 1965).
- Freud, S. (80): "Udkast 1895" (Kbh. 1980).
- Galen (a): "On, Semen" (Berlin 1992).
- Galen (b): "On the Affected Parts" (Basel 1976).
- Gehlen,A: "Man, His Nature and Place in the World" (New York 1988).
- Groosman, A: "Reforming Sex "(Oxford 1995).

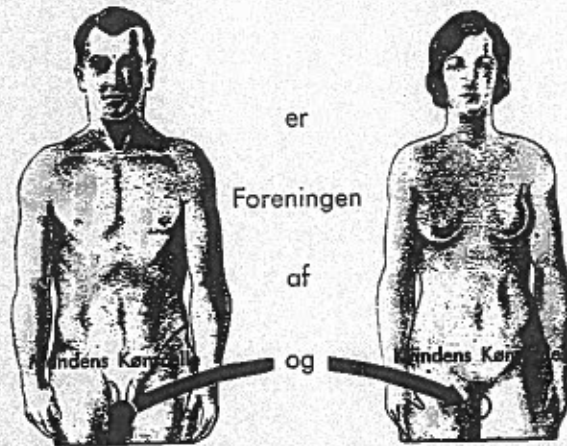
- Hackel: "Generelle Morphologie der Organismen" (Berlin 1866).
- Hall, L.A.: "The English have hot-water bottles" (i Porter, R. et. al. (eds.): "Sexual Knowledge, Sexual Science" Cambridge 1994).
- Hartmann, E. von: "Philosophie des Unbewussten" (Berlin 1871).
- Hertoft, P.: "Klinisk Sexolog" (Kbh. 1976).
- Hill, A: "May the doctor advise extramarital intercourse?" (i porter, R et.al. (eds.): "Sexual Knowledge, Sexual Science" Cambridge 1994).
- Hippocrates: "On generation" (Berlin 1981).
- Hirschfeld, M: "Naturgesetze der Liebe" (Berlin 1912).
- Hobbes, T: "Om den menneskelige natur" (i "De store Tænkere" Kbh. 1968).
- Hoening: "The development of sexology during the second half of the 19th century" (i Money, J. et.al. (eds.): "Handbook of Sexology " Elsevier 1977).
- Hoffmeyer, H. (ed): "Samliv og Samfund" (Kbh. 1956).
- Høyrup, J.: "From Hesiod to Saussure from Hippocrates to Jevons" (RUC 1997).
- Israel, J. et.al. (eds.): "Sexologi" (Kbh. 1973).
- Jackson, 7.H. (69): "A study of convulsions" (Andrews Medical Graduates Assoc. Trans. 1869).
- Jackson, 7.H. (79): "On Affections of Speech from Disease of the Brain" (Brain 1879).

- Jackson, J.H. (84): "Evolution and Dissolution of the Nervous System" 1884 (Selected Writings" London 1931-32).
- Jacguart, D. et.al.: "Sexuality and Medicine in the Middle Ages" (Cambridge 1988).
- Johansen, K.F.: "Den europæiske filosofis historie, Antikken" (Kbhn. 1991).
- Kierkegaard, S.: "Begrebet Angest" (Samlede værker bd 6, Kbhn. 1962-64).
- King, H: "Sowing the Field: Greek and Roman sexology (i Porter, R et.al. (eds.): ("Sexual Knowles, Sexual Science" Cambridge 1994).
- Kinsey, A et.al: "Sexual Behavior in the Human Male" (Philadelphia 1948).
- Kraepelin, E.: "Psychiatrie "(Leipzig 1899).
- Krafft-Ebing, R. (90): "Lehrbuch der Psychiatrie" (Stuttgart 1890).
- Krafft-Ebing, R. (03): "Psychopatia Sexualis" (Stuttgart 1903).
- Kruse, T.: "Helhedsvision og Videnskab (Kbhn. 1996).
- Lemay, H.R.: "Human Sexuality in Twelfth- Through Fifteenth- Century Scientific Writings" (i Bullough et.al. (eds): "Sexual Practices in the medieval church" Buffalo 1991).
- Lundgreen-Nielsen, F: "Sjælens natside" (i "Kaos og Kosmos" Kbhn. 1989).
- Magnus, pseudo - A.: "Womens Secrets" (13. årh. udg. ved: Lemay, H.R. New York).
- Masters, W.H. et.al: "Menneskets seksuelle reaktioner" (Kbhn. 1968).

- Moll, A.: "Untersuchungen über die libido sexualis" (Berlin 1898).
- Platon: "Timæus" (The Loeb Classical Library, London 1929).
- Portmann, A.: "Biologische Fragmente zu einer Lehre vom Menschen" (Basel 1951).
- Reich, W. (27): "Die funktion des Orgasmus". (pirattryk Amsterdam 1965.).
- Reich, W. (33): "Charateranalyse" (pirattryk, sted og år ?).
- Reich, W. (34): "Hvad er klassebevidsthed" (Kbh. 1934).
- Schmidt, L- H: "Libertinerens natur" (Århus 1994).
- Schopenhauer, A.: "Die Welt als Wille und Vorstellung I-II" (Zürich 1977).
- Siersted, E. et.al.: "2 x Reich" (Kbh. 1972).
- Spinoza, B.: "Etik" (Kbh. 1996).
- Steffens, H.: "Indledning til Philosophiske Forelæsninger" (Kbh. 1905).
- Solloway, F.J.: "Freud, biologist of the Mind" (England 1980).
- Thomas, D.: "Marquis de Sade" (Kbh. 1992).
- Thrysoe, W. (79): "Seksualvidenskab, Drift" (Kbh. 1979).
- Thrysoe, W. (81): "Venstrefløj uden seksualvidenskab" (Naturkampen 1981).
- Thrysoe, W. (81A): "Socialpolitisk introduktion" (Kbh. 1981).
- Temkin, O.: "Galenism" (Ithaca 1973).

- Tissot, S.A.D.: "Onanism: On a Treatise upon the Disorders of Masturbation" (London 1766).
- Tofte, A.: "Seksuel Hygiejne" (Kbh. 1957).
- Tyler, K.L.: "Hughlings Jackson: The Early Development of His Ideas on Epilepsy" (J. of Hist. and Med. Sci. 1984).
- Von Uslar, D.: "Die Welt als Ort des Menschen" (i Gadamer, H.-G. (ed): "Neue Anthropologie bd. 7" (Stuttgart 1975).
- Wettley, A. et.al.: "Von der "Psychopathia Sexualis zur Sexualwissenschaft" (Stuttgart 1959).
- Wiener, P.P. "G.M. Beard and Freud on "American Nervousness"(J. of Hist. of Ideas 1956).
- Youngson, R.et.al: "Medical Blunders" (London 1996).
- Young, C. et. al.: "Schopenhauer and Freud" (Int. J. of Psycho-Anal. 1994).

Den kønslige Forenings Maal

Af de to forenede Celler

Fig. 4. Den kønslige Forenings Maal.

Fra Axel Tofte: Seksuel hygiejne

ISSN 0902-901X